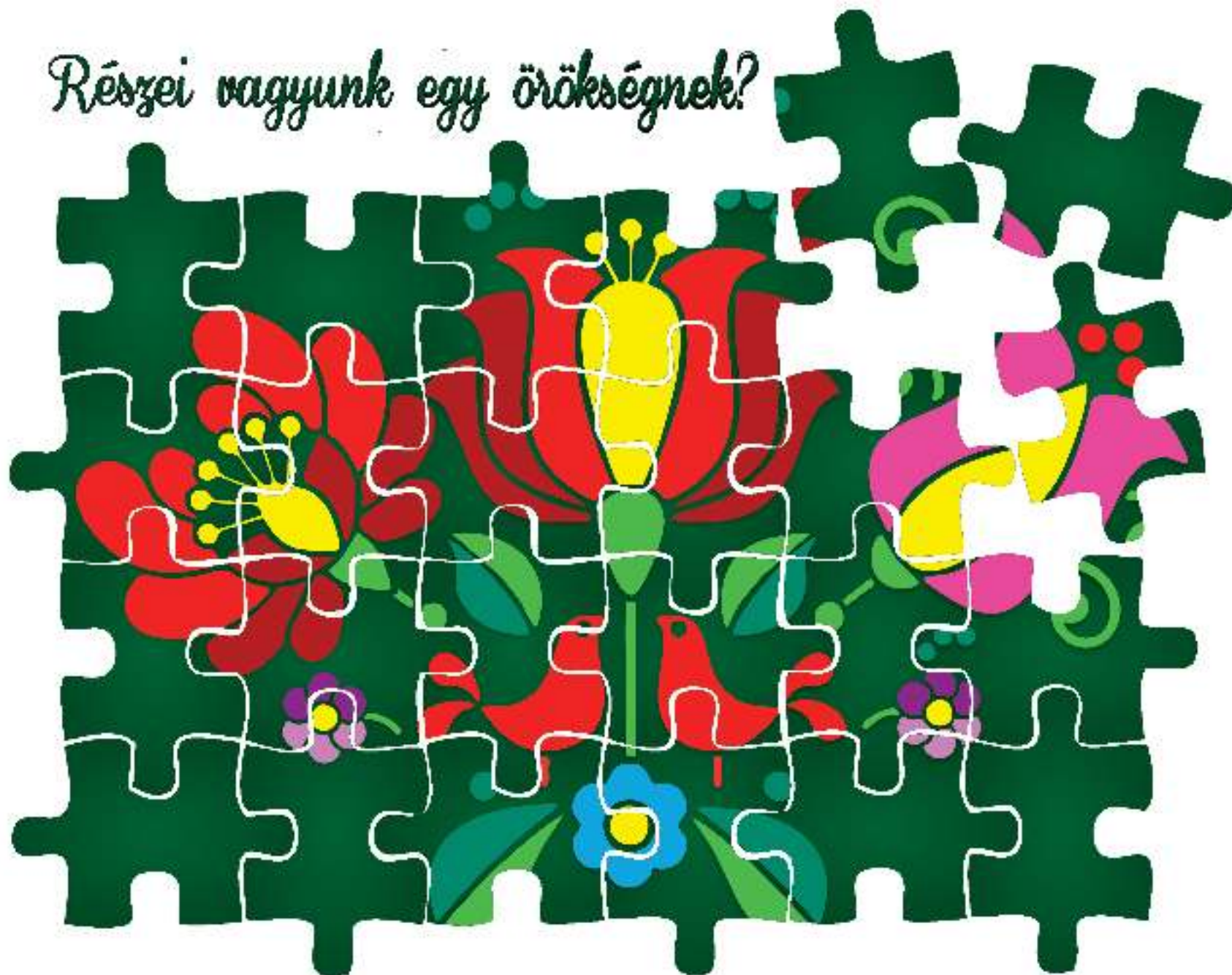

SZAMMOS

Politikai, társadalmi, közéleti, kulturális folyóirat * 2019. augusztus * I. évfolyam 8. szám

Részei vagyunk egy örökségnek?

Szellemi kulturális örökség

Mindig vitát váltott ki — így van ez napjainkban is —, hogy lehet-e tekinteni a népi kultúrára, a nemzeti kultúrára, a nemzeti identásra olyan értelemben, hogy azok minden réteghez szólnak, vagy fogadjuk el, hogy minden társadalmi rétegnek megvan a maga kultúrája. Ha a magyar nemzet összetartozásáról, minden magyar egységéről beszélünk, lehet-e határt szabni a nemzeti- és az egyetemes-, a népi- és az elit-, a tömeg- és a magaskultúra között? A népi- és nemzeti kultúra a mindennapok eseményeiből tevődik össze anélkül, hogy azt bárki szabályozná, eltervezné alakulását, célszerűen szabna irányt formálódásának. Napjainkban a kultúrát tükörként is említik, a művészetek megmutatják a társadalom és az egyes egyének hibáit, hogy azokat felismerve változás kezdődhessen. Az értelmező szótárban azt olvashatjuk, hogy a kultúra nem más, mint azoknak az értékeknek az összessége, amiket az ember a történelem folyamán felhalmozott. Ilyen értelemben a kultúra inkább közösségi, mint egyéni sajátosság. A kultúrát nagyon sokszor próbálják politikai célok elérésére fel-

használni. A politika befolyása alá próbálja vonni a művészeket, az általuk létrehozott műveken keresztül pedig a kultúrafogyasztókat. Érdekes elgondolkodni, milyen következményekkel jár az, ha politikai, vagy akár nemzetpolitikai elvek alapján alakul egy közösséghez tartozó embercsoport identitása. Abban mindenki egyetért, hogy az identitás kialakításához és annak megőrzéséhez intézmények kellenek. Ma már minden intézmény csak akkor tud működni, ha számára biztosítva van a szükséges pénzügyi háttér. Ritkán lehet találni olyan támogatót, akinek ne lenne elvárása, igénye azzal kapcsolatosan, hogy milyen célokra használják fel az általa felajánlott támogatást. Ilyen értelemben aligha beszélhetünk olyan identitásról, ami valamilyen módon nem vezérelt. Ez érvényes a nemzeti identitás formálására is. A másik tényező, ami nagy szerepet játszik az identitás formálásban, az a globalizáció és az Európai Unió. Itt is nagy szerepet játszik a pénz, aminek nagyon kevés ember tud ellenállni. A globalizációt elősegítő európai identitás megteremtését szolgáló erők legfőbb célja,

hogy a népi kultúra, a nemzeti kultúra, a nemzeti identitás és a keresztény identitás eltűnjön. Ezek kiszorításáért kemény munka folyik, sokkal keményebb, mint amilyen a megtartásukért. A szellemi kulturális örökség védelme már csak addig érdek, amíg az valaki, vagy valakik számára hasznot hoz. Piacgazdaságban a kultúra is elég sok esetben egy haszonszerzési forma, talán ez az egyik oka annak, hogy a sokszínűség ernyője alá bújva, maga a színvonal fogalma is változott. A népi kultúra kialakulásakor senkinek nem jutott eszébe, hogy ő kultúrát teremt — az, amit ő csinál művészet —, hiszen az a mindennapi életéhez tartozott: részben a megélhetés miatt, részben mint szórakozás. Ma a népi kultúra — népdal, néptánc, népzene, kézművesség stb. —, gyakorlása pénzbe kerül. Pénzbe kerül az irodalom, a színház, a képzőművészet, zene stb., ezek életben tartásához is támogatókra van szükség. Ezek a támogatások nem mindig mennek jó irányba, nem mindig jó az, ha a támogató ízlése határozza meg a kultúra irányát.

Elek György

Mit olvasson a gyerek?

Az utóbbi időben egyre gyakrabban hallhatunk az írott kultúra háttérbe szorulásáról, valamint az olvasás, az olvasóvá nevelés válságáról. Maga a probléma nem új keletű, hiszen Marshall McLuhan 1962-ben megjelent művében már a Gutenberg-galaxis végéről, a tipográfiai ember eltűnéséről beszél. Az azóta eltelt négy évtized alatt az írott kultúra helyzete gyökeres változáson ment keresztül. A 21. században az új médiumok, a vizuális üzenetek, valamint a világháló térhódításának köszönhetően megváltozott az információ áramlásának és feldolgozásának módja. A multimediális kultúra terjedésével a könyv, mint hagyományos médium elsődlegessége is megkérdőjeleződni látszik. A vizuális információ dominanciája megváltoztatta az észlelés tempóját, a befogadás természetét. A szöveg nagyon gyakran csupán a kép kiegészítőjeként jelenik meg, ezáltal pedig úgymond másodlagos szerephez jut a vizuális üzenettel szemben. A modern tömegkultúra sokféle formájának térnyerése ugyanakkor a szabadidő-eltöltési szokásainkat is átalakította. A számítógép, a telefon, az internet és a vizuális média alapvetően átformálta az emberek és a gyerekek könyvhöz és olvasáshoz való viszonyát. Az olvasás mellett vagy pedig helyett rengeteg más és egyben új lehetőség is adódott a szabadidő eltöltésére. Mindeközben egyre több fiatal küzd olvasási nehézségekkel, az olvasás egyre kevésbé vonzó időtöltés a gyerekek számára, ugyanakkor a különböző szövegértési készségeket vizsgáló felmérések eredményei is elégtelennek bizonyulnak. Úgy vélem, hogy mindezeknek a tényeknek nem fordíthatunk háttat. Feladatunk nem a probléma konstataálásában, hanem az útkeresésben áll, hiszen a mi felelősségünk annak biztosítása, hogy a jövőnk olvasott emberek, szakemberek kezébe ke-

rüljön. Nagyon gyakran hallhatjuk azt, hogy a mai gyerekek alig olvasnak, viszont keveset beszélünk arról, hogy e megváltozott életkörülmények között, a multimédia világában mit is tehetünk azért, hogy a gyerekeinkkel megszerettessük az olvasást. Talán így, a nyári vakáció ideje alatt még inkább aktuálissá válik a kérdés, hogy az úgynevezett „kötelezők” mellett milyen könyveket is adjunk a gyerekek kezébe, mi az, amit szívesen olvasnának, melyek azok a művek, amelyek legalább egy rövid időre képesek lennének elvonni őket a képernyők fogságából. Úgy vélem, néhány alapvető dologra mindenképp érdemes odafigyelnünk. Először is az irodalmi szöveg létmódjából kell kiindulnunk. Maga az irodalom ugyanis nem csupán csak tudomány, hanem egyben művészet is, éppen ezért az irodalmi szövegek olvasását nem a kognitív ismeretekre való törekvés motiválja, hanem az olvasó saját egzisztenciáját érintő kérdésekre keresi a választ. Irodalmi művek olvasására épp azért van szükségünk, mert e szövegekben a saját létünket érintő problémákra próbálunk meg megoldást találni. Maga az olvasás értékét veszítheti abban az esetben, ha az olvasottak nem bírnak jelentőséggel a befogadó számára. Éppen ezért fontos odafigyelnünk arra, hogy a gyerekek kezébe olyan műveket adjunk, amelyek közel állnak az ő világukhoz, ezáltal pedig képesek őket megszólítani, azaz személyes mondanivalót, jelentést hordoznak a számukra. Ez csakis abban az esetben lehetséges, ha a gyerek életkorának, egyéni érdeklődési körének, valamint tudásszintjének megfelelő művet választunk. Mielőtt a gyerek kezébe adunk egy könyvet, fel kell mérnünk azt, hogy az adott korosztály milyen problémákkal is szembesül a mindennapokban, valamint melyek azok a kérdések, amelyek őt foglalkoztat-

ják. Tehát nem célravezető, ha csupán a saját felnőtt nézőpontunkat érvényesítve próbálunk meg olvasnivalót keresni, hanem mindenképp figyelnünk kell arra, hogy melyek azok a témák, amelyek a mai gyerekek érdeklődését felkeltik. Annak érdekében, hogy a megfelelő olvasnivalót megtaláljuk, először is meg kell ismernünk saját tanítványainkat, gyerekeinket, azok belső lelki világát. Ahhoz, hogy a gyerek élvezettel olvassa a művet, úgy kell éreznie, hogy a könyvben mintegy segítő partnerre talál, amely utat mutat számára abban, hogy a világ dolgai között könnyebben eligazodjék. A klasszikus irodalmi művek olvasása talán épp azért okoz nehézséget nekik, mert a bennük megjelenő eszme távol áll a mai fiatalok világképétől. Természetesen a gyerekek érzelmi és értelmi intelligenciájának a fejlődése révén, egyre érettebbé válnak arra, hogy ezeket a műveket is élvezettel forgassák, de talán az olvasás megkedveltetése érdekében eredményesebbnek bizonyul, ha először olyan műveket adunk a kezükbe, amelyek időben és a bennük megjelenő világképet tekintve közelebb állnak hozzájuk. Mivel azt szeretnénk elérni, hogy a gyerek a szabadidejét ne a képernyők előtt, hanem a könyv mellett töltsse, ezért nagyon fontos az, hogy maga az olvasás ne feladat, hanem akárcsak egy kirándulás, igazi élmény legyen. Ezért igyekeznünk kell olyan könyveket választani, amely tanító szándékuk mellett egyben szórakoztatóak is. A mindennapokban a gyerekeket rengeteg olyan inger éri, amely izgalmasabbnak bizonyul, mint egy könyv elolvasása. Éppen ezért fontos az, hogy próbáljunk meg olyan történetet választani, amely nem csupán a mi, hanem a gyerek érdeklődését is felkelti, ezáltal pedig valódi élménnyé válhat

a számára. Szülőként és tanárként egyaránt fontos odafigyelnünk arra, hogy a gyerekek az olvasást ne kényszerként, ne teherként, hanem kellemes időtöltésként éljék meg. Éppen ezért nem hiszem azt, hogy az „olvasson csak sokat, majdcsak megszereti” elv, eredményhez vezetne. Ezzel ugyanis épp az ellenkezőjét érhetjük el. Nem a mennyiség a fontos, hanem az, hogy az olvasással (kisebb gyerekek esetében az együtt olvasással) töltött idő, valóban értékes pillanat legyen a számukra. Amennyiben a könyvvel való együttlétet kivételes pillanatként élik meg, mint amely során lebilincselő történetbe csöppennek bele, közben pedig az őket foglalkoztató kérdésekre is megtalálják a választ, már nem tekintik elfecsérelt időtöltésnek az olvasást, hanem egyre inkább igénylik majd az új történeteket. Az olvasás megszerettetése hosszú, idő- és türelemigényes folyamat, amely már óvodáskorban megkezdődik. Felnőttként mind az olvasás mennyisége, mint pedig a szövegválasztás tekintetében kiemelt figyelmet kell fordítanunk a fokozatosságra, valamint arra, hogy döntéseinket mindig a gyerekek, annak igényei határozzák meg. Nincs tökéletes mű, amely majd megszeretteti vele az olvasást, hanem minden gyerek egyéniségének megfelelően kell kialakítani és támogatni annak olvasási szokásait. Maga az olvasás egy magányos folyamat, amely során csak olvasó és az olvasott mű van jelen, viszont maga az élmény közössé válhat azáltal, hogy azt másokkal is megosztjuk. Ahhoz, hogy a gyerekek világát, olvasási preferenciájukat megismerjük, beszélgetnünk kell velük, mind önmagukról, mind pedig az őket ért olvasmányi élményekről. E beszélgetések során pedig támogatást kapunk ahhoz is, hogy melyik mű legyen az, amit következő alkalommal a kezükbe adunk.

Jáger dr. Péter Mónika

Felhasznált irodalom

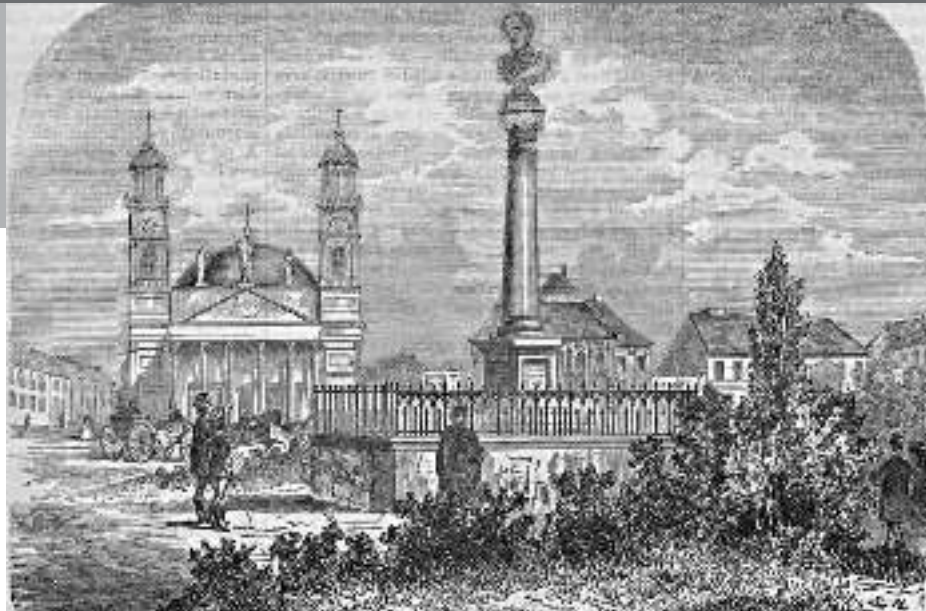
Arató László: *Szövegértés, szövegalkotás a magyarórán.* In. Sipos Lajos – Füzfa Balázs (szerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben.* Krónika Nova kiadó, 2006. 144-160.

Gadamer, Hans-Georg: *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlatja.* Osiris Kiadó. Budapest. 2003.

Példamutató tettek, személyiségek a régi Szatmárnémetiből

Megítélésem szerint a régi újságok cikkei, híradásai nem csupán színes, érdekes olvasmányok, kuriózumok, hanem használható tapasztalatokat, megoldásokat, magatartásmódokat is nyújtanak. Korunk emlékezői is javarészt innen ihletődnek, mert a kommunizmus csak erőltetett, átköltött, áttárcsázott sémákkal szolgál.

A Kölcsey-szobor első helye

Tabajdi Lajos szónoki képessége, tudása ma is példa

A híradás Tabajdi Lajos haláláról (SzatmárNémeti, 1899. augusztus 1.) első látásra kicsit szokványos, avitt szövegnek tűnt, míg el nem értem ahhoz a részhez, amelyben a szerző az elhunyt szónoki képességeiről számolt be. Ebben a következő jellemzést adja: „Mint páratlan ékesszólású pap nemcsak városunkban, de messze vidéken híres volt. Magvas beszédei inkább az értelemhez szólottak, került minden felesleges frázist. És páratlan volt az a lebilincselő modor, amellyel azokat előadta. A szónoki hatás legnagyobb eszközének, a mit a szónok és a hallgatóság együtt érzésének nevezünk, a midőn mintegy delejes áram köti össze a szónokot és a hallgatót.”

Nem tudom mit tanultunk mindebből az eltelt 120–140 év alatt, tény, hogy az előregyártott mondatokból összetákolt panelszövegek, vagy eltudálékoskodott okoskodások már akkor, abban a ráérős békebeli korban sem örvendtek osztatlan sikernek.

Díszbeszédeket tartani könnyű, de az már akkor kevés volt. Tabajdi szónoklatainak a hatását erősítette, hitelesítette, hogy nemcsak szavakkal, hanem konkrét tettekkel szolgált a közösséget. Neki köszönhető többek között az is, hogy a hatosztályú ev. ref. gimnázium nyolcosztályú főgimnáziummá fejlődött és oroszlánrésze volt abban, hogy mindehhez az anyagi feltéte-

lek is biztosítva voltak.

Az ökumenizmus se mai találmány, Tabajdi tudta, hogy a különböző felekezeteknek nem vetelkedni kell, hanem a béke és másik felekezet munkája, eredményei kölcsönös megbecsülése, értékelése minden hívó ember dolga. Úgy harcolt a reformátusok jogaiért, hogy közben tiszteletben tartotta a másik nagy szatmári felekezethez tartozók, a római katolikusok céljait, megvalósításait.

A Kölcsey-szobor alaposan előkészített, körültekintő átköltöztetése

1898-ban a törvényhatósági bizottsági közgyűlésen a Kölcsey kör kérelmére született döntés arról, hogy Kölcsey szobrát a Deák térről (főtér) a Láncos-templom előtti kis parkba helyezték át. A rendezőbizottság legelőször egy szakember, szobrász véleményét kérte, kijelölték a helyet és utasították a város kertetészét, hogy a kis teret fákkal, bokrokkal, szőnyegágyakkal alakítsa át. A szobrász arra is figyelmeztetett, hogy az arányok tekintetében is vannak tennivalók, szerinte az oszlopot meg kell kurtítani jó fél méterrel.

Az előkészületeket azért fontos emlegetni, mert a hely kiválasztása,

a környék kialakítása, a szobrok védelme a mi sietős világunkban igen sok kívánnivalót hagy maga után.

Van persze egy másik, talán az előzőnél fontosabb tanulság. Akkoriban évtizedek teltek el, amíg felállítottak egy-két szobrot, emléktáblát, napjainkban ezek félelmetes gyorsasággal, gombamód szaporodnak. Ha egy pártnak, közösségnek, civil szervezetnek nincs egyetlen épkezláb ötlete, semmi hasznosat nem tud kitalálni, tenni, felmutatni, akkor szobrot, emléktáblát állít gyakran olyan embereknek, akikről a szatmáriak túlnyomó többségének fogalma sincs, hogy kik voltak. Mivel sok a párt, közösség, civil szervezet és kevés a hasznos ötlet, városunkat ellepték a szobrok, emléktáblák.

Az átköltöztetésnek több oka volt, ezekről hiteles tudósításokat közölt a helyi sajtó. Fontos szempont, hogy a nagy, szemetes piac-téren nem lehetett megoldani a szobor környékének a folyamatos tisztán tartását. A másik a „tornyos ház” lebontása, amely helyére a tervek szerint egy zajos vendégfogadó (Pannónia szálló) kerül, és ez nem igazán méltó szomszédja a szobornak. Akkoriban ugyanis a környező épületek rendeltetése is fontos szerepet játszott a hely kiválasztásában. Az új hely közelében a református templom és gimnázium, valamint a Vigadó állt, és ez sokkal jobb, méltóbb környezetnek tűnt. A szervezők azt is tudták, hogy a szobor védelmének biztosítása a forgalmas helyen alapvető követelmény, ezért a parkot magas vaskerítéssel övezték. Ez természetesen megnövelte a költségeket, ami miatt újabb gyűjtéseket kellett indítani. Az új kerítés miatt nem volt a Láncos-templom évtizedekig „láncos”.

Hérmán Mihály egészséges lokálpatriotizmusa

Hérmán Mihály (1847–1902) a haladás, a bátor kezdeményezések polgármestere volt Szatmárnémetiben. Itt született, az első hatosztályú helyi református gimnáziumban végezte, középiskolai tanulmányait

Hérmán Mihály

Debrecenben fejezte be. Joggyakorló évei Budapesten teltek, ahol 1870-ben sikeresen letette az ügyvédi vizsgálatot és szülővárosában, Szatmáron irodát nyitott. Közben járt a Ludovika Akadémiára, ahol katonatiszti képesítést szerzett, később főhadnagy lett. 1877–1878-ban a Szamos lapnak volt a felelős szerkesztője. 1879-ben a város tiszti főügyésze, 1895-től haláláig a város polgármestere, vagyis egész felnőtt életében a települést, a közösséget szolgált. Egyike volt Böszörményi Károly, Papp Géza és dr. Vajay Károly mellett azoknak, akik nevéhez fűződik Szatmárnémeti korszerűsítése, a bátor, nagyszabású terveknek a megvalósítása, amelyek közül csak néhányat említek: új városháza, közúti vashíd, színház, méntelep, laktanyák, Pannónia szálló, Vasúti Internátus, bérpaloták, Felsőkereskedelmi Iskola, Dohánybeváló, Faipari szakiskola, villamos vasút, új kórház, a villanyvilágítás bevezetése, a Kossuth-kert és még hosszasan lehetne sorolni a példákat. Nem véletlen, hogy valamilyen nyükről utcát neveztek el, sajnos ma már alig tudnak a város lakói a Böszörményi (Zutphen), Papp Géza (Ialomítei), Vajay (Gabriel Georgescu) vagy Hérmán Mihály (Caişilor) utcákról.

Hérmán Mihály ígéretes polgármesteri tevékenységének 55 éves korában bekövetkezett halála vetett véget. Tőle a város hagyományait, értékeit tisztelő kezd-

Folytatás a következő oldalon

Pap Endre háza az emléktáblával

Folytatás az előző oldalról

ményezéseket, a bátor újításokat, az előremutató, korszerű gondolkozásmódot sajátíthatnánk el, ha mindez tanulható lenne.

Petőfi-ünnepség, amely főszereplője Petőfi volt

Szintén 1899-ben a Kölcsey kör kezdeményezésére nagyszabású Petőfi-ünnepélyt tartottak Szatmárnémetiben. Ennek fénypontja volt, hogy emléktáblával jelölték meg azt a házat, ahol Petőfi 1847-ben, mint boldog vőlegény gyakran volt látogatóban barátjánál, Pap Endrénél. Az ünnepséget a Szatmári Kölcsey Kör szervezte, de a város polgársága is magáénak érezte és ezért nagy számban vettek részt rajta. Meghívták Szatmárra ebből az alkalmából Tordai G. Erzsébet híres és ünnepelt színésznőt, Petőfi

verseinek egyik legjobb előadóját. A művésznő másfél órás előadása a színházban a szemtanúk szerint többet ért, mint egy, a költőről írt vaskos kötetnyi eszmefuttatás.

Másnap délelőtt leplezték le az emléktáblát, amelyen a következő szöveg állt: E házbán lakott Petőfi Sándor, mint költő társának, Pap Endrének vendége, mikor Szendrey Juliát 1847-ben meglátogatni több ízben lejött a fővárosból. Megjelentette a Szatmári Kölcsey kör 1902. május 25.

A leleplezésen nagy tömeg vett részt, erre az alkalomra a város „zászlódíszbe öltözött.” Az ünnepség legtanulságosabb epizódja számomra Mátray Lajos tanár úrnak, a Kölcsey kör irodalmi szakosztálya elnökének a megnyitó beszéde, egy gondosan felépített, szűk oldalnyi szöveg volt. Akkoriban már tudták, hogy az ünnepi rendezvényeknek a legtöbbet a megállíthatatlan szónokok ártanak, akik összetévesztik az ünneplést a szerepléssel. Képzőművészeti példákat idézve olyan ez, mint amikor a festmény rájája ahelyett, hogy a kép mondanivaló-

jának érvényre jutását szolgálja, versenyre kel azzal, szebb, érdekesebb kíván lenni nála.

Az emléktábla ma is megvan, amikor az Eötvös/ Cuza Vodă utcán lebontották Pap Endre házát, hogy a helyére fogászati rendelők kerüljenek, múzeumba vitték, ahol, mint valami szégyellni való dolog évekig raktárban, majd egy szekrény háta mögött lapult, ma már megtekinthető a Művészeti Múzeum udvarán. Ez márványból van, szépen elrende-

zett szöveggel, igényesen vésett, aranyozott betűkkel, nem csoda, hogy 120 év múltán is ép. Vajon milyen állapotban lesznek a mai vékony fém és műanyag lemezekre, nyomdai felirattal, szalagmunkában készített emléktáblák 120 év múlva? Petőfiről akkor is biztosan tudni fogjuk, hogy ki volt, a mostani emléktáblákon felsorolt személyiségek többségéről ma se sokat tudunk.

Muhi Sándor

Mátray Lajos

Pap Endre

Relaxációs szimbólumterápia

Máthé Róbert református lelkipásztor lelkési munkája mellett a lelki gondozást relaxációs szimbólumterápiával egészíti ki. A nálunk újdonságnak számító terápia módszereiről és folyamatáról kérdeztük.

— Miért döntöttél úgy, hogy lelkipásztori munkád mellett relaxációs szimbólumterápiával foglalkozol, mik a terveid?

— Valóban, főállásban lelkész vagyok Vetésen. 2016-ban egészítettem ki teológiai tanulmányaimat a pasztorálpaszichológia területén. Ekkor jobban belemélyedve a lelki gondozási elméletekbe úgy döntöttem, hogy ez a témakör engem érdekel, így kerültem a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem pszichológia szakára, hogy elvégezzem a második egyetemet is, illetve így kerültem kapcsolatba a Relaxációs Szimbólumterápia Egyesülettel, ahol egy pszichoterápiás módszer alkalmazását sajátítottam el.

— Hova nyúlnak vissza a gyökerei ennek a módszernek?

— Az 1920-as évekhez, amikor egy orvos — Johannes Heinrich Schultz — azt vette észre, hogy bizonyos relaxációs technikákat alkalmaz a betegein, ezekhez önszugesztíót társítva a testi gyógyulási mechanizmusok sokkal hatékonyabbak. Ezt a módszert nagyon jól használta a hisztériás betegségek, vérnyomásos problémák esetén, a belgyógyászat területén is voltak eredményei, aztán rájött, hogy egy emberként nem tud minden beteg mellé megfelelő személyzetet biztosítani, hogy a pszichés hatást előidéző szugesztíók révén elősegítsék a gyógyulásukat, ezért elkezdtek megtanítani a beteget. Megtanították, hogyan jut relaxált állapotba, és hogyan erősítse meg önmagában azt a döntést, azt a szándékot, hogy gyógyulni fog, egészséges lesz. Kiemelkedően magas pozitív eredményeket ért el, így vették át ezt a módszert a pszichoterapeuták, és dolgoztak rajta többen, a kanadai Wolfgang Luthe vagy a svéd Günter Karpf, illetve Magyarországon is, és relaxációs szimbólumterápia néven honosodott meg. A módszer kidolgozói között ott van néhai Koroknai Bertalan, aki ebben az évben hunyt el kilencvenhárom évesen, Szőnyi Magda, aki idős kora elle-

nére még mindig tart képzéseket, illetve Bagdy Emőke. Így dolgozták ki a módszert magyar területen. A relaxáció alapja az autogén tréning, a szimbólumterápiához főleg a jungiánus alapokat használták fel, nagyon sok jungi archetípus került be az alkalmazott szimbólumok közé, illetve megvan a módszernek a nyelvi sajátossága is. A magyar nyelvnek a fordulatai, kifejezései, a magyar gondolkodás, a magyar lelkület nagyon fontos a magyar területen alkalmazott módszerben.

— Hogyan működik ez a módszer a gyakorlatban?

— A gyakorlatban ez úgy működik, ahogy a neve is mondja: egy relaxációs módszert alkalmazunk ahhoz, hogy a terápiára érkező ember egy módosult tudatállapotba kerüljön. Ez azt jelenti, hogy a gondolatai, az érzései tudjanak lecsendesedni, egy belső békét és nyugalmat, relaxált állapotot tudjon elérni, ami nem mindig működik könnyen vagy rövid idő alatt, ezért fontos, hogy egy jó módszer mellett önmagunkban meg tudjuk teremteni. Ez a módszer az autogén tréning, aminek a kidolgozója a már említett orvos volt. Az autogén tréninget mint relaxációs technikát alkalmazzuk mint pszichoterápiás módszert, rengeteg belső tartalmat megmozgat bennünk, és a lényege az, hogy a kliensnek önmagával kell dolgoznia, a saját lelkével, illetve ha csoportban tanuljuk, akkor a pszichoterápiás értéke csökken, de nagyon jó önismereti munka, és nagyon jól el lehet így is sajátítani a technikát. Az autogén tréning azt jelenti, hogy az autogén tréninget gyakorló ember leül egy fotelbe, vagy lefekszik az ágyba, mindenképpen egy kényelmes testhelyzetet vesz fel, becsukja a szemét, mentális gyakorlatokat végez, aminek hatása van a testi működésre, aztán ez a testi nyugalom és ellazultság visszahat a lelki működésre. Az autogén tréning elsajátítható tizenkét találkozó során. Ezek a gyakorlatok egymásra épülnek, hetente egyszer találkozik

a terapeuta a klienssel, ezek egyórás ülések, ezt otthon még gyakorolni kell napi öt-tíz perc alatt, de ezt többször is meg lehet ismételni. Vannak, akik testi gyógyulást szeretnének a terápiával elősegíteni. Azok a betegek, akik épp nem dolgoznak, kórházban vannak, több idejük van a gyakorlatok végzésére. Mindenki egy önismereti naplót vezet. Minden alkalommal a gyakorlatokhoz önismereti kérdések is társulnak, amire válaszolni kell. A napló mindenkinek a saját intimitása, ezt a terapeuta nem nézi meg, de fontos, hogy a beteg önmaga számára megválaszolja ezeket a kérdéseket. A gyakorlatok úgy épülnek fel, hogy több fejezet van. Az első a lazítás. Ilyenkor a kliens kényelmesen elhelyezkedik, becsukja a szemét. A gyakorlat azzal kezdődik, hogy a kliens megnyugszik, ellazul, eltávolodik tőle minden külső zaj és belső gond, átadja magát a nyugalomnak, annak a vágyának, hogy testi, lelki és szellemi harmóniát teremtsen magának. Ettől kezdve külön-külön veszi a testrészeket, ezeket ellazítja, így idéz elő magában egy külső-belső testi-lelki nyugalmat és békét. A következő alkalmakkor erre ráépülnek az úgynevezett nehezedező gyakorlatok, amikor azzal kezdik, hogy a jobb kar elnehezedik. Erre nagyon sokan rácsodálkoznak, mert ez az elnehezedési érzés megjelenik a jobb karban, majd kiterjed az egész testre. Ez még inkább fokozza a belső nyugalmat, amit eddig elért, illetve a lelki munkában nagyon fontos, hogy előhozza, mik a terhek, mik a nehézségek ebben az életben. A nehezedező gyakorlatok után következnek a melegezési gyakorlatok, amikor az a cél, hogy külön a testrészek, de az egész test átmelegedjen. A melegségérzés valóban megjelenik az egész testben, lelki szinten pedig az érzések mozdulnak meg. A magyar nyelv a meleget mindig az érzésvilághoz kapcsolja. Gyakran mondjuk, hogy: meleg szeretettel..., vagy a meleg családi fészek..., a szerelmes ember forróságot érez. Ezek nagyon mély lelki, érzelmi blokkokat tudnak megmozgatni. A következő gyakorlat a vérkeringésre fókuszál. Ezzel lelkileg azt vizsgálják, hogyan

áramlanak az érzések, eljutnak a szívig, ahol fontos tudatosítani, hogy melegszívű emberként kell élni. A pszichoterápiából jövő ember tudja, hogy mit kell változtatni az életben, vagy esetleg elengedni. A belső szervekhez jutva azt erősíti meg, mi az, amin a beteg rágódik, mi az, amit nem tud lenyelni, megemésztetni. Az utolsó a homlok hűvös gyakorlat, amikor megtanulja az illető hideg fejjel kezelni a dolgait, mert nagyon fontos, hogy az érzelmi világunk meleg legyen, de az emberi életben a racionális hidegfejjű gondolkodás működjön.

— Mi a szimbólumterápia?

— Korábban említettük az autogén tréningnek a sajátosságát, ahol megtanulhatunk egy olyan módszert, ami segít abban, hogy leülve egy fotelbe vagy kényelmesen elhelyezkedve egy belső, lelki nyugalmat, csendet, egy módosult tudatállapotot előidézzünk. Ez a módosult tudatállapot alkalmas arra, hogy bizonyos szimbólumokkal dolgozzunk a saját lelkünkben.

A szimbólumterápia lényege, hogy elcsendesedünk, becsukott szemmel, teljes testi és lelki nyugalommal ülünk. Ekkor elmondom a kliensnek, hogy lelki szemeim előtt megjelenik egy kulcs, azt megnézem, megfigyelem, megkeresem a zárat, amibe beleillik. Kinyitom és megnézem, mi van ott? Miközben ez az utasítás hangzik, a kliensnek, aki becsukott szemmel és egy relaxált, módosult tudatállapotban ül, a képzeletében ez megjelenik. Mintha egy éber álmot látna. Majd elmondja, hogy mit látott. Attól is autogén, hogy nem mondjuk meg, milyen kulcs jelenik meg. Van, aki elmondja, hogy ez a kulcs nagy volt, aranyból volt, díszített volt. Mások azt mondják, hogy egy egyszerű lakáskulcsot láttak. Van, aki azt mondja, hogy egy régi pinceajtót nyitott ki. Mások egy szobaajtót. Miután elmesélik, hogy a képzeletük, és a képzeletükön keresztül a saját lelkük ezzel a képpel, ezzel a régi kulcsszimbólummal mit vetített ki, akkor beszélhetünk arról, hogy, mi van az ő életébe bezárva. Hol vannak

Folytatás a 6. oldalon

Anyaszerep a 21. században

Reszler Brigitta pszichológust arról kérdeztük, mit jelent ma anyának lenni, főként olyan esetben, ha sérült gyermeke születik.

— A huszonegyedik századi nő számára mit jelent az anyaszerep?

— A gyermekekkel való munkám során sok szülővel találkozom. Jómagam is édesanya vagyok, nap mint nap átélem a szülők feladatát, az anyaság szépségeit és mélységeit egyaránt. A szülői szerep, a sok öröm, boldogság átélése mellett nehézségeket is rejteget. Egy férfi és egy nő életében a legnagyobb változást a gyermek születése idézi elő, mely minden helyzetben normatív krízisként jelenik meg. Bár a krízis szó általában valami bajt, veszélyt sugall, jelen esetben azonban egy meghatározó fordulópontot jelent. A gyermek születése minden esetben egy irányadó, döntő fordulat, amelyben a családnak fontos feladatokkal kell szembenéznie, a család minden tagjában feszültséget, változást okoz. Gondoljunk csak bele, hogy egy első gyerek születése következtében a szülői szerepek körvonalazódnak, úgy a nőknél, mint a férfiaknál. A nőből anya, a férfiból apa válik. Új szerepük legfontosabb feladata a felelősség, hiszen kötelezettségük van gyermekükkel szemben. Nem egyénben gondolkodnak, hanem közösen. Közös terveik, céljaik vannak, melyek

végkimenetele gyermekük életével, egészségével, boldogságával kapcsolatos. Ebből a vágyból kifolyólag egy érzelmi lavina jellemezheti a szülőket: öröm, félelem, szorongás, bizonytalanság megélése.

— Ezek szerint a nő örül annak, amikor gyermeke születik? Mennyire változtatja meg ez az életét?

— Örül, hiszen édesanya lehet, életet adott egy gyermeknek, azonban pontosan az anyai felelősség következtében félelmet élhet át: „jól fogom-e csinálni?” A mindennapi anyai feladatok szorongást válthatnak ki. Az édesanyákra jellemző, hogy felelevenedik anyjukkal való kapcsolatuk, az, hogy az ő anyjuk bizonyos szituációkban hogyan járt el, illetve ezen szituációk, nevelési elvek minősítése (ezt így csinálta, azt úgy csinálta, jól/rosszul). Az édesapának, mint családfőnek az anyagi javak megteremtése nagy teher lehet, mely szorongást, félelmet válthat ki belőle. A szülői szerepek mellett egy másik fontos feladat a párkapcsolat fenntartása, hiszen nem szabad elfelejteni, és ápolni kell a kettőjük kapcsolatát is.

— Az utóbbi évtizedekben nagyon sok sérült gyerek születik. Mit jelent ez az anya számára?

— Egy egészséges gyermek születése is nagyon sok változással jár, képzeljük el egy sérült, akadályozott, nehézségekkel szembesülő gyermek családját. Talán csak ŐK értik és érzik át teljesen azt, amikor azt kívánják egy várandós anyatársuknak, hogy „egészséges gyermeked születessen”. Munkám során sok szülővel találkozom, akik sajátos nevelést igénylő gyermeket nevelnek. Csodálattal nézek rájuk, maximális tiszteletet érzek irántuk.

— Egy gyermek születése optimális esetben a legnagyobb öröm egy házaspár/család életében. De mi történik akkor, amikor kiderül, hogy a várt gyermek, nem tipikusan fejlődik, nem egészségesen születik, esetleg később derül ki, hogy atipikus fejlődést mutat?

— Minden esetben az első lépéscsőfok a szembesülés, amikor a szülő rádöbben arra, hogy csemetéje sérült. Ekkor a szülőkhöz beindul egy folyamat, amely a tények feldolgozására hivatott, amelynek első fázisát a pánik és a szorongás jellemzi. Félelem, hogy milyen mértékben lesz látható, érzékelhető a probléma, rettegés attól, hogy mi az, amit a gyermeke tudni fog, ijedtség, hogy mint szülők, hogyan fogják ezt a komoly problémát megoldani, kezelni. Ezzel párhuzamosan, vagy akár kicsit később megjelenik a tagadás fázisa is, amikor a szülők

olyan érveket keresnek, amelyek megcáfolhatják gyermekük állapotát: „azért nem jár, mert lusta”, azért nem beszél, mert nem akar” stb. Ha a gyermek állapotára vonatkozóan nem találtak bűnbakot, akkor különböző kérdések merülhetnek fel a szülőkhöz: „mi történt volna, ha más szakember véleményét is kikértük volna?”, „ha idejében orvoshoz fordulok?” — a példák jól jellemzik, a prenatális (születés előtti időszak), perinatális (születést követő időszak) időszakokkal kapcsolatos aggályokat. Felelős keresésének a mögöttes szándéka, hogy megvédjék önmagukat a fájdalmas valóságtól. A negatív érzelmek megélését követően a szülőket a lelkiismeretfurdalás, önvád, önmarcangolás és bűntudat jellemzi. Ha sikerül ezt az időszakot, ezt a paranormatív (előre nem látható eseményekhez kötött) krízishelyzetet elfogadni, máshogyan látni, akkor rátérnek az elfogadás útjára, azaz túl tudnak lépni, mindez abban segít nekik, hogy gyermeküket elfogadják és szülői szerepüket tovább gyakorolják. A gond akkor van, ha a szülők nem jutnak el az elfogadás fázisáig, ha hárítanak, ha tagadnak, ha nem tudnak túllépni. Optimális az lenne, ha már hamarabb, de ekkor mindenképpen kérjenek segítséget, ne várjanak.

— Minden nő alkalmas az anyaszerep betöltésére?

— Hiszek abban, hogy mindenki okkal van a szerepében, semmi sem véletlen, okkal találkozunk a minket körülvevő emberekkel, mindenkinek feladata van, azonban beleszólásunk van abba, hogy a ránk bízott szerepet hogyan változtatjuk, mivel mi magunk alakítjuk.

Elek György

Folytatás az 5. oldalról

elzáródásai? Milyenek a kulcsok, amik a rendelkezésére állnak? Mi az, amiről úgy gondolja, hogy ki kellene nyitni, ahova be kellene tekinteni, be kellene lépni? Így indul el az a beszélgetés, az a felfedezés — ettől szimbólumterápia —, amit egy szimbólummal indítunk és egy szimbólummal vezetünk le. Egy másik ilyen gyakorlat, hogy lelki szemeim előtt megjelenik egy csomó, ezt kibogozom, megoldom. Nagyon sok leírás van. A képzelet szintjén ezt kibontják. Van akinek sikerül, van akinek nem. Arról is beszélünk, hogy milyen megkötöttségek, összecsomósodások vannak az ember életében, mi az, amit az illető szeretne

az életében kibogozni, megoldani. Ez megint elindít egy nagyon mély terápiás beszélgetést, aminek a háttérében szintén egy egyszerű szimbólum áll.

— Milyen tünetekkel jelentkeznek a terápiára?

— Az autogén tréning a magát egészségesnek tudó ember számára is hasznos. Egy kiváló stresszkezelési technika, oldja a szorongásokat, a fóbiát, oldja a depresszív hangulatot stb., javítja az életminőséget, a lelki tűrőképességet, legfőképpen a testi gyógyulást segíti elő. Minden testi betegségnek megvannak a lelki tünetei is. Az autogén tréningre épül amit szimbólumterápiának nevezünk, ahol már képzeletbeli, imaginációs gyakorlatokat is lehet

végezni, ezek segítenek a gyógyulásban.

— Az emberek nagy része még mindig idegenkedik a pszichológustól és a pszichiátertől. Hogy lehetne őket bátorítani, hogy problémájukkal forduljanak bizalommal a pszichológushoz?

— Tisztázni kellene a fogalmakat. A pszichiáter orvos, a pszichológusnak bölcsész diplomája van, de az emberi lélek jólétére törekszik. A pszichiáter gyógyít, a pszichológus a lelki gondokban segít, bár ez is egy gyógyító tevékenység. A kettőnek a találkozási pontja a pszichoterápia. Nem szégyen az, ha valaki az élete során valahol megreked, ha valami miatt szomorú, ha valamit nem tud egyedül feldolgozni,

és ebben segítségre van szüksége. A régi ember életében ezek a műveletek bele voltak ágyazva a kultúrába. Az emberek sokszor a lelki problémáikat kibeszélték családtagokkal, barátokkal. Ma nagyon sokszor magányosak az emberek. Ezért jó, ha szakemberhez fordulnak, ahol etikai követelmények vannak. Soha nem ítélik meg, nem adják tovább a problémákat, elfogadóak, empátikusok, segítő szándékot mutatnak, ha úgy gondolják, hogy a problémák meghaladják a képességeiket, akkor közlik a kliensekkel. A régi ember életében voltak rítusok, amik segítették a feldolgozást, ezek eltűntek az ember életéből.

Elek György

Az, ami most látható, tíz év munkája

A Kölcsey Ferenc Egyházi és Kulturális Központ építéséről és rendeltetéséről Pakulárné Bú Julianna tasnádi lelkipásztor tájékoztatót.

— Sződemeterről nagyon sok embernek Kölcsey Ferenc jut az eszébe, ami természetes, hiszen itt született a Himnusz szerzője. Rendszeresen tartanak itt megemlékezéseket az utóbbi közel harminc évben, de az önök kezdeményezésére vette kezdetét a templom felújítása, majd a Kölcsey-ház felépítése. Miért gondolták, hogy szükség van erre, és hogyan valósult meg a terv?

— Közel tizenegy éve, amikor Tasnádra kerültünk, a Sződemeteri Református Egyházközséget a tasnádi gyülekezethez csatolták. Nagy megtiszteltetésnek éreztük, hogy Kölcsey Ferenc szülőfalujában is szolgálhatunk, illetve abban a templomban, amelyben őt megkeresztelték. Hamarosan megtudtuk, hogy Kölcsey emlékének ápolása a helyi református közösség, illetve az épp aktuális beszolgáló lelkész feladatai közé tartozik. Örültünk annak, hogy a turisták, zarándokok idegenvezetése is hozzátartozik a sződemeteri szolgálathoz. Ugyanakkor szomorúsággal töltött el az, amit ott találtunk, a templom és a kis ház leromlott állapota, az ápolatlan környezet. Olyan látványt nyújtott, mintha gazdátlan lenne a hely. Már a sződemeteri szolgálatunk elején tisztában voltunk vele, hogy ez nem maradhat így. Rossz érzés volt, hogy magyarázkodnunk kellett a turistáknak az ott lévő áldatlan állapotok miatt. De hamar megfogalmazódott bennünk, hogy tenni kell valamit. Azért volt szükség sürgős lépésekre, mert Kölcsey Ferenc munkássága ennél sokkal többet érdemelt, a hely szelleme valahogy kötelezett és kényszerített egy olyan irányba, ahol lehetőséget találhatunk arra, hogy Kölcsey Ferenc szülőhelyének tisztelete teljes mértékben méltó helyére kerüljön. Úgy éreztük, hogy a magyarságnak — különösképpen a partiumi és erdélyi magyarságnak — szüksége van arra, hogy büszke legyen Sződemeterre, Kölcsey Ferenc szülőfalujára. Természetesen azok, akik ápolták Kölcsey Ferenc emlékét Sződemeteren, a maguk tudása szerint tettek azért, hogy Sződemeter bekerüljön a nemzeti vérkeringésbe, de az egyház sokkal komolyabb szerepet kellett hogy vállaljon ebben, ha már úgy adódott közel harminc éve, hogy minden évben helyt adunk a Kölcsey-ünnepségnek. Úgy éreztük, Sződemeternek is fel kell zárkóznia azon emlékhelyek közé, amelyek méltóképpen ápolják nagyjainak szellemi hagyatékát. Az, ami most itt látható, tíz év munkája, az előkészítéssel, a tervezéssel és az építkezéssel együtt. Az elsődleges terv az volt, hogy minél több helyen és területen népszerűsítsük a helyet, beépítsük a köztudatba Kölcsey Ferenc szülőhelyét. Ezért kezdtük el szervezni a Kölcsey-emlékfutást, mely idén elérkezett tizedik meg-

rendezéséhez. De külön hálások vagyunk azért, hogy a Királyhágómelléki Református Egyházkerület vezetősége — Ft. Csúry István püspök és tanácsosai — támogatott bennünket, felkarolta ezt a nemzeti zarándokhelyet, mely kicsinységével is a legnagyobbak közé nőheti ki magát. Sok helyre kopogtattunk terveinkkel, elképzeléseinkkel, aztán összefogva az egyházkerülettel megpályáztuk a magyar kormánytól a Kölcsey Ferenc Egyházi és Kulturális Központ megtervezésének, majd pedig felépítésének anyagi szükségleteit. Így 2015 novemberében elkezdődhetett a központ megépítése. Tisztában voltunk azzal, hogy párhuzamosan kell megújulnia mindennek ezen a helyen, úgy a templomnak, mint a kis háznak és a környezetnek is. Érdekképviselői közbenjárással sikerült a Román Vallásügyi Államtitkárságtól annyi fedezetet kapni, amiből megújulhatott a templom, a kisház és a környezet. De meg kell említenünk, hogy mindezen anyagi támogatások mellett a Királyhágómelléki Református Egyházkerület is nagy mértékben támogatta anyagilag a megvalósulást. Továbbá a Petőfi Irodalmi Múzeum és a Dunamelléki Református Egyházkerület támogatta a kiállítás megvalósulását.

— Mit tartalmaz a Kölcsey-ház, és milyen lehetőségek vannak annak a kihasználására?

— A Kölcsey Ferenc Egyházi és Kulturális Központ, rövidebb nevén Kölcsey-emlékház a nevében is már sok mindent hordoz. Úgy tervezték meg az épületet, hogy egyaránt alkalmas legyen kulturális és egyházi tevékenységre is. Az épület két fő helyiségében kapott helyet a kulturális rész, vagyis Kölcsey Ferenc emlékezete. A kiállítást a budapesti Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) munkatársai készítették. A kulturális részen kívül az épületben szálláshelyeket is kialakítottunk, mivel az elmúlt évek során sokan igényelték volna szállást itt, ha lett volna rá lehetőség. Ez most megvalósult, illetve az épület alagsorában egy kony-

ha és egy étkező is helyet kapott, ahol igény szerint ellátást is tudunk biztosítani. Az épület alkalmas arra, hogy konferenciákat, csendes napokat bonyolítsanak le benne. A környezet nagyon csendes, és szálláshelynek azért is kiváló, mert innen csillagtúra-szerűen megközelíthető néhány kedvelt, nemzeti szempontból is fontos turisztikai célpont, úgy mint Érmindszent, Nagykároly, Érszemjén, Hadad vagy Tasnád.

— A Kölcsey-megemlékezések és a Kölcsey-emlékfutás nagyon sok fiatal is megmozgat, vannak-e olyan tervek és elképzelések, melyek célja, hogy Kölcsey szellemiségét a fiatalokkal még jobban megismertessék?

— Maga a Kölcsey-futás elérte a célját. Sok olyan visszatérő fiatal vendégünk van, akik érzik azt, hogy a hely szelleme magával ragadta őket, ezért évről évre visszatérnek ide. De ami igazán beülteti Kölcsey szellemiségét a fiatalok szellemi és érzelmi világába, az többek között a PIM által készített kiállítás. Volt olyan ide látogató iskolás csoport, amelynek tagjai közül többen sírva fakadtak, amikor szembesültek azzal, amit itt láttak vagy olvastak a falakon. Ugyanolyan megható sokak számára belépni abba a templomba, amelyet Kölcsey Ferenc szépnagyanyja építtetett, s amelyben őt megkeresztelték. Meghatódnak, amikor megkoszorúzzák a Kő Pál szobrászművész által készített szobrot, vagy amikor együtt elénekeljük a Himnuszt. Én azt gondolom, hogy már az, ami itt látható, önmagában megragadó. De természetes vannak arra irányuló terveink is, hogy olyan rendezvényeket, konferenciákat, kis- vagy középiskolás programokat indítsunk el, amelyeknek éppen a kérdésben megfogalmazott dolog lesz a célja: megismerkedni azzal a hellyel, ahol nemzetünk egyik legnagyobbja született, és mélyen elrejtteni a fiatal szívekben azt az Isten-, haza- és emberszeretetet, amivel Kölcsey Ferenc rendelkezett.

— A Kölcsey-ház kiváló otthon lehet az egyház, az iskola, a kultúra, de

mondhatnánk azt is, hogy a múlt és a jövő találkozásának. Milyen esélyek vannak arra, hogy ez minél gyakrabban megtörténjen?

— Amikor ide kerültünk, akkor nem sokat tudtunk Sződemeterről. Nem tudtuk például azt, hogy miért az egyház ad otthont a Kölcsey-megemlékezéseknek. Aztán megértettük, hogy egykor az egyház igazi védelmet jelentett Kölcsey emlékezetének, illetve hogy ennek tárgyi és egyéb vonatkozásai itt vannak a legnagyobb biztonságban. Ahol Isten és haza, egyház és iskola, egyház és nemzet, kultúra és egyház ilyen módon összekapcsolódik, hiszem, hogy ott áldásos tevékenység zajlik. Én azt gondolom, hogy mindez itt már együtt jelen van, és minél többen jönnek el, annál többször fog ez megtörténni. A kérdésben nagyon jól megfogalmazódik, a Kölcsey-ház OTTHON kíván lenni. Otthona azoknak, akik nem ismerik a múltjukat, azoknak, akik feltöltődésre vágnak, azoknak, akiknek fontos a nemzeti érzések kinyilvánítása, de ugyanúgy otthona kíván lenni minden árva magyar léleknek is, amely hazátlanak, otthontalannak, elhagyatottnak vagy kiszolgáltatottnak érzi magát. Aki ide eljön, az megtapasztalhatja, hogy nem csak a múlttal találkozunk, de a jövővel is. Nagyszerű pillanatai is felcsillannak előtte, ha Kölcsey Ferenc örök érvényű gondolatait magáévá teszi. Továbbá megtanulhatja azt is ezekből a gondolatokból, hogy mit kell tennie ahhoz, hogy minden szempontból, de kiemelten nemzeti szempontból a jövővel biztosított legyen. Sokan elmondták, akik már többször eljöttek ide, hogy visszavágnak. Azt hiszem, ennél nagyobb elismerés nem kell Sződemeternek. Hálások vagyunk, hogy maga a hely és a környezet felnőhetett végre Kölcsey Ferenc nagyságához. Sződemeter egy nagyszerű „fényugár lett a hon felett...” Köszönjük mindenkinek a támogatást, civileknek, barátoknak, zarándokoknak.

Elek György

A 18. PMN a folytonosság és az újítás jegyében

— Az Identitas Alapítvány milyen céllal kezdte el szervezni a Partiumi Magyar Napokat, milyen fejlődésen ment át huszonnyolc év alatt?
— kérdeztük dr. Szócs Pétert, az Identitas Alapítvány elnökét.

— 2002-ben az első Partiumi Magyar Napok azért indult, hogy a szatmári magyar közösség magára találjon, lehetőséget kapjon értékeinek, hagyományainak bemutatására és ezzel a megerősödésre, esetleg a kibontakozásra. Röviden, hogy a szatmári magyarok újra otthon érezzék magukat szülőföldjükön. Természetesen adódott, hogy a hasonló célokra létre hozott Identitas Alapítvány legyen a PMN gazdája. Az elmúlt évek és a sikeres PMN-ek sora igazolják, hogy az alapítvány jó gazdának bizonyult, biztos hátteret teremtett a rendezvény számára. Büszkéek lehetünk ugyanakkor, hogy modell értékű rendezvényt sikerült annak idején kitalálnunk és megszerveznünk. Példánkat követték Székelyföldön, Marosvásárhelyen, Kolozsváron, a Partium más városaiban — a szórványban és a tömbmagyarságban egyaránt. Szükség volt tehát a PMN-re itt nálunk, és máshol is, mert immár egy évszázada sújtja közösségünket a létszámának apadása, anyagi és szellemi erejének fogyatkozása.

— Mennyire erősödik a magyarságtudatunk, a szülőföldhöz való ragaszkodásunk, múltunk megismerése, és milyen módon befolyásolja a jövőépítést — legyen az önmegvalósítás vagy közösségformálás?

— A PMN keretében szervezett rendezvények először is ráébresztenek, hogy körülöttünk számos érték létezik, közvetlen környezetünk, közösségünk, az egyesületek hálózata, ezek tevékenységei mind-mind élhetőbbé, sőt jó helyé teszik Szatmárt. Aztán a gazdag történelmi örökség, a népi hagyományok, a művészeti élet (úgy a zenei, mint a képzőművészeti vagy az irodalmi) mind lehetőséget kap bemutatkozásra, új értékek teremtésére. Így talán érthető, hogy miért olyan gazdag a program könyvbemutatókban, koncertekben, képzőművészeti kiállításokban és népi hagyományokon alapuló tevékenységekben. A meghívott előadóknak, könnyűzenei koncerteknek is megvan a szerepük: az élményen és a színvonalas szóra-kozáson kívül ezek is hozzájárulnak, hogy városunk jó hely legyen — hiszen itthon és nem máshol kell kedvenceinket meghallgatnunk, megnéznünk. Azt sem kell elfeledni, hogy a PMN egy bemutatkozási lehetőség a többségi nemzet felé. Legalábbis azok felé, akik nyitottak, elfogadóak és meg akarnak ismerni bennünket. Szükség van arra, hogy a párbeszédet fenntartsuk ezekkel a barátainkkal, mert csak így tudunk hosszú távon megmaradni.

— A PMN talán az egyetlen olyan rendezvény, amelyen minden korosztály jelen van, eljönnek más nemzetiségek is, és nincsenek nézeteltérések vagy generációs különbségek. Mi ennek az oka?

— Ha az emberi életkorral hasonlítjuk össze, akkor a PMN felnőttkorba lépett, mondhatni a szemünk előtt nőtt az évek alatt több tízezres tömegeket megmozgató, országosan ismert és elismert fesztivállá. Bár ez az utóbbi szó nem a legszerencsésebb, mert utal ugyan a professzionalizációra, a résztvevők számának a növekedésére, de nem fedi azt, hogy a PMN a kezdetektől egy közösségi és családi rendezvény, és az is marad. Pont ez a közösségi kötődés teszi azt, hogy a tömegesedés nem jelent színvonalbeli csökkenést: minden réteg, a család apraja-nagyja, valamint minden rendezvénytípus, vagy műfaj megtalálja a helyét, és mindegyik a maga mércéjével mérve minőséget képvisel. Ez talán a PMN sikerének titka: nem pusztán hagyományörzés, helyi termékek bemutatója, gasztronómiai-, művészeti- vagy könnyűzenei fesztivál, hanem mindez egyszerre és egyben értéket teremtő, minőségi rendezvény.

— Mennyiben lesz más az idei PMN az eddigieknél?

— Minden évben vannak újdonságok. Az idei és a jövő évek PMN-jeinek kihívása, hogy a környezetnek okozott károkat lehetőség szerint minimalizáljuk. A hagyományos termékek, az egészséges életmód népszerűsítése már korábbi években is hangsúlyt kapott, ezt idén tovább szeretnénk erősíteni. Már korábban is igyekeztünk mérsékelni a szemét termelődését, de most először igyekszünk kiküszöbölni az egyszer használatos, műanyag eszközöket. Lehet nem sikerül maradéktalanul, de igyekszünk, az irány szerintünk jó, kérjük, hogy a résztvevők megértéssel, sőt tudatos támogatással viszonyuljanak ehhez. Nyitottak vagyunk minden ötletre, amely a környezetünk védelmét szolgálja, mert azt szeretnénk, hogy unokáink is örüljenek a PMN-nek.

Elek György

Hogyan indult?

„Elvagyunk mi itt Kelet-Európában. Bár mintha már kicsit unnánk. Hitehagyottak lettünk, álmatlanok, türelmetlenül dühöngünk, vagy csak fásultan legyintünk. Ne bízz senkiben! És elhisszük, hogy ez valamiféle ősi bölcsélet. De azért vannak Európának jobb pillanatai is, még itt, keleten is, még Szatmáron is, mintha néha magára találna. A lakói mégis csak ragaszkodnak az örökségükhöz: földhöz, városhoz, utcákhoz, az anyjuk főztjéhez, az apjuk borához, zenebonájukhoz, zászlóikhoz, meg a hozzájuk tartozó hősökhöz, és a többiekhez is, akik bár nem lettek hősök, de tették és teszik ma is a dolgukat. Nem is tehetnek, tehetünk mást. Miért is csinálnánk másképpen? A szomszéd ajtók, telefonszámok és e-mail-címek mögött emberek élnek, akik arra várnak, hogy felhívják, megkeressék, elhívják őket. Aki éppen ráért, eljött, hogy tehetsége szerint elmondja vagy eljátssza, elénekelje vagy megfőzze a magáét. Ilyen egyszerű! Egybe gyűltek, akik együvé tartoztak.

Bódi Atilla, az I. Partiumi Magyar Napok szervezője

„A Partiumi Magyar Napok rendezvénysorozat megvalósította célját, nevezetesen azt, hogy egy polgári összefogással a szatmári magyar polgároknak egy színvonalas, kulturált, tartalmas rendezvénysorozatot biztosítson. Szükség van arra, hogy az emberek, akár egy ilyen alkalommal is, érezzék az összetartozás élményét. Ami fontos: az összes, a szervezésben részt vevő civil szervezet egyetért azzal, hogy ez egy nívós, értéket teremtő, ugyanakkor a meglévő értékeinket felmutató eseménysorozat kell legyen. Nem valami olcsó, csak a szórakoztatást felvállaló, hanem tartalmas időtöltés. Az Identitás Alapítvány azt kívánja, hogy az emberek közérzete javuljon, mert vannak olyan értékeik, melyek a felszínre kerülve az otthonmaradásnak, a szülőföldön való maradásnak a vágyát erősítik. Ez az igazi, autentikus polgári összefogás, ezek az igazi polgárosuló társadalom értékei.”

Varga Attila, a PMN alapító szervezője

Úgy gondolom, túlzás nélkül kijelenthetjük, hogy 18 év alatt a Partiumi Magyar Napok szerves része lett életünknek. Része a szervezők életének, része a szatmárnémeti és a Szatmár megyei közösség életének és útmutatása révén része lett az egész romániai magyar közösség életének is. Hiszen többedmagammal, az első PMN maroknyi szervezőcsapatának tagjaként jóérzéssel nyugtázhatom, hogy annak idején egy jó kezdeményezésből született ötlet mennyire kinőtte magát. Olyan rendezvényt indítottunk útjára annak idején, amelyben már az első pillanattól, nemzetiségtől függetlenül minden szatmári otthon és jól érezhette magát.

És igen, útmutatásul szolgált annak idején az erdélyi magyarság körében ez a rendezvény. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint, hogy azóta a más megyékben élő magyar közösségek találtak magukra úgy, hogy nevében és szellemében is Partiumi Magyar Napokhoz hasonló rendezvényt szerveztek a mienk sikere után saját közösségeiknek.

Óriási utat tett meg tizennyolc év alatt a PMN, ez pedig nem lett volna lehetséges a lelkes támogatók és a még lelkesebb szatmári közösség nélkül. Minden évhez kötődik egy-egy meghatározó emlék, egy-egy olyan pillanat, amely meghatározó a minden évben más mégis jól megszokott PMN kapcsán.

Olyan, amely különlegessé teszi az éppen aktuális rendezvénysorozatot. Egy emlék azonban évről évre töretlenül megmarad, mégpedig a szatmáriak örök és hűséges támogatása. Jó olyan rendezvényt szervezni, jó olyan rendezvényt támogatni, amelyre több tízezer ember azért látogat el, hogy egyszerűen jól és otthon érezze magát szülőföldjén.

A Partiumi Magyar Napok ilyen.

Ilyen volt tizennyolc évvel ezelőtt is, ilyen volt az elmúlt években is és többedmagunkkal azon dolgozunk, hogy a következő években is ugyanilyen legyen.

Azért segítjük, támogatjuk a PMN-t, hogy továbbra is Szatmár megye irányító rendezvénye maradjon: irányító a hagyományörzés, a szórakozás és a békés együttélés tekintetében.

Pataki Csaba, a Szatmár Megyei Tanács elnöke

A Partiumi Magyar Napok 2002-ben azzal a céllal jött létre, hogy kisebb ürt töltsön kis a szatmári rendezvények akkor még szegényes piacán. Talán nem túlzok, ha azt állítom, hogy a városnak ez az első olyan kulturális rendezvénye, amely a kezdetektől mind a mai napig valamennyi korosztály megszólítására törekedett.

Most, ennyi év után visszaemlékezve, jó látni, hogy a 18 évvel ezelőtti kezdeményezés, amelyben — nem mellesleg — szervezőként vettem részt barátaimmal egyetemben, ilyen szépre kerekedett, fejlődött. Ezt nem csak a napok számának növekedésére értem, hanem a programkínálat folyamatos bővülésére is. Továbbá ugyancsak jó látni, hogy erre igény van, a szatmári közösség erre igényt tart.

Polgármesterként is azon fogok dolgozni, hogy a Partiumi Magyar Napok továbbra is a szatmáriak és a környékeliek kulturális seregszemléjeként mindenkinek színes programokat biztosítson. Azt szeretném, hogy a 20., a 25., sőt a 30. magyar napok után is legyen mire visszaemlékeznünk!

Dr. Kereskényi Gábor, Szatmárnémeti polgármestere

OLÁH ANDRÁS (Hajdúnánás, 1959)

Ratkó József-, Ady Endre-, Bánkuti Miklós- és Salvatore Quasimodo-díjas költő, drámaíró.

Diplomáit a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskolán és a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerezte.

Mátészalkán él.

A Partium folyóirat főszerkesztője.

Legutóbbi kötete: Visszafelé (válogatott versek) Hungarovox Kiadó, Budapest – 2019.

Írásai megjelennek egyebek mellett az Alföld, a Bárka, a Hitel, a Holmi, a Kortárs, a Kalligram, a Liget, a Magyar Napló, a Mozgó Világ, a Műhely, a Műút, az Új Forrás, a Vigília, a Vörös Postakocsi, az Agria, az Életünk, az Eső, a Hévíz, a Jel, a Palócföld, a Pannon Tükör, a Parnasszus, a Partium, a Somogy, az erdélyi Látó, a Székelyföld, az Irodalmi Jelen, a kolozsvári Helikon, a Várad, az újvidéki Híd és a kárpátaljai Együtt hasábjain.

maradt még

mint szem ráncán a fény: kisiklott életem
– ekkora csöndet csak a pincemély terem

árnyék lépett közénk és fuldokló szavak
átnéztél rajtam – a hallgatás ránk szakadt –

kezdődhet a holnap és kezdődhet bármi
nem tudok már tovább a kedvedben járni

maradt még bennünk úgyis elég sebhely
legalább a múltat vidd magaddal s tedd el

ami elveszett azt nem kell már keresni
maradok holtterben egy kifosztott senki

borgőzös emlékek táplálják a káoszt
hozzáálmodlak egy másik éjszakához

Orpheus

akváriumunk sápadt falai
közé visszakúsznak
a régi dallamok

redőnyünkön
a szél zongorázik
– tarkómon ujjaid

új ritmust zenél
a rózsák illata

nyíló kelyhükben
ajkad ismerős szomjúsága

lány fuvallat ringat
örök mámorba bódulok

álomban Orpheus vagyok
s hogy veled maradhassak
elfelejtem
fölébreszteni a napot

a címzett ismeretlen

délutánra vártalak aznap de kint már
az utcalámpák doromboltak álmosan
mikor az ingemen igazgattad
zavartan a gyűrődéseket
idegen voltál – mint még sohasem –
mosolyod sírásba botlott
éreztem a maró sós ízt az arcodon
ajtó csapódott s tudtam
nem hagyta el csak kiveszett az ujjaidból
az a bizsergető szomjas fájdalom
ahogy ügyetlenül elejtettelek
mikor a lépcső alattad örökre elfutott...

félelemmel

az ősz tekintetéből kihalt az öröm
kívül rekedtünk mindegyik körön

lettünk eldobott kő vagy levetett kabát
markoljuk a rácsot hogyha valaki bánt

félelemmel telnek a lélek terei
éjszakáinkat a csönd áthangszereli

menedéket kutatunk – picinyke odút –
hová a silányságnak nem vezet fel út

árnyék maradunk – voltunk bármilyen
ügyes:
egy másik kéz nélkül mindegyik kéz üres

[arról a nyárról beszélek]

arról a nyárról beszélek
amikor a parti fövényen
kapkodva – nehogy meglássanak –
remegve bizalmadba fogadtál
komisznak találtuk a nap hevét
panaszosan bámult ránk a ledobott bikini
s belénk fészkelte magát az álnok izgalom
kapaszkodtam beléd
mint uszadék-fába a systergó hullám
s tested rejtekéből hunyorogva
lestem lopott szoknyáját a nyárnak
mely vízben hancúrozó cigánylánynak
öltözött
s nevetve fröcskölte ránk pajkos örömet

hajnal a buszmegállóban

az utcát telesírja a hajnal
a hídon sápadt villamos halad
bóklászol részeg köveket rugdalsz
a szélben pofozkodó fák alatt

múltad kopott kifordított kabát
az ősz lomhán átölel s fojtogat
érzed a részvétlen hold testszagát
és őrzöd a fertőzött álmokat

ismét magadnak fordítasz hátat
a buszmegállót pára s köd fedi
összeérnek álmodban az árnyak
annyi mindent kell még elfelejteni

meddő pillanat

ujjaid suhannak végig arcomon
összeér bőrünk szövete
a hámrétegek súrolják egymást
lágyan simogatnak
az arcomba lehelt szavak
mohón kószolgotom
az eleven suttogást
de tévedéseink ablakán
beröppennek az éjszaka denevérei
nyakamban zihál az ősz
autók kerekei karcolnak mintákat
az esőpermetezte aszfalton
jelezve hogy semmi sem történt
azon az éjszakán
csak bennem rekedtél kicsit

ha nem leszek

fény szítál a redőnyök rései közt
s csak egy szorgos harkály hangja
könyököl bele a duzzogó csöndbe
az ágyadon fekszel
szemed még az édes álom terhétől nehéz
de az ébredés mohóságával
kezed már kezemet keresi:
riadtan markolássza az üres ágyat
– lyukas ladikjaikkal ekkor
merülnek el végleg az álmok
benned is kialszanak a kikötői fények
de néha magadhoz engedsz majd
akkor is ha már nem leszek

tájékozódási pont

rázártad a kocsiajtót a kezemre
így kezdődött a legszebb kirándulásunk
a jobбом napokig használhatatlanná vált
simogatni sem tudtam vele
nemhogy sátrat verni
húszévesen persze fel se veszi az ember
örül a vízpartnak a fénynek
s az esőnek leginkább ami a sátorba
visszakergeti
mert jó nomádnak lenni egymás karjaiban
befelé sikoltva öleltél
és számoltál minden szívdobbanást
– még évekig visszajártunk a Tiszához
míg avatatlan kezek ki nem ölték
onnan a titkos tájékozódási pontokat
mert nekünk az a botladozó gyökér
a homokzátony a félkarú fa jelentette
az alku nélküli csöndet
nézem a túlexponált képeket
s látom még fölszisszen benned
a féktelen kamasz és őrzi rendületlenül
a magára zárt álmokat

Valamiért világra jövünk, aminek célja is kell hogy legyen

Életünkben sok emberrel hoz össze bennünket a sors. Hol csak egy kósza pillanatra, hol egy egész életre. Ezen találkozások intenzitása a meghatározó, nem időbeli síkon való mérhetősége, időkeretbe szorítása. Mert nem az idő, az ember a lényeg. Ha átérezzük ennek a súlyát, megértjük, milyen áldás lehet egy-egy ilyen találkozás életünkben. Ha felmérjük a valós értékét, cipeljük magunkkal. Hisz minden ember lenyomatot hagy maga után bennünk, hozzánk tesz (jobb esetben), bár ha kell, el is vesz. A legfontosabbak közé tartoznak a szülők, testvérek, tanárok, akik az élet meghatározó mérföldköveinél jelen vannak. Ott vannak velünk. Mellettünk. Értünk. Milyen egy jó tanár? — merül fel hát a kérdés. Jó ember — ez az alapja. Autentikus. Zsigerből tanít. Nem szerepet játszik. Tehetséggel megáldott. Tudása lenyűgöző. Empatikus. Ért a gyerekek nyelvén. Akinek az óráját örömmel, kíváncsisággal várod. Akinek a szavát nem

kérdőjelezed meg. Igaz, mert ő úgy mondta. Akinek hangja és egy-egy mondata még évtizedek múlva is a fülünkbe cseng. E havi számunk interjúalanyát úgy választottam, hogy ennek az ideális képnek megfeleljen. Egy olyan tanárt faggatok az életről és a tanári pálya szépségeiről, akire felnézek. Mint tanár és mint ember. Akitől én is mindig tanulok, hisz az a nyelv, amit annyi éven át tanított a gyerekeknek, nekem is nagy kedvencemmé vált. Akivel együtt olvastuk A kis herceget s így, eredeti változatban, franciául vált nagy kedvencemmé. Kedves Gyuri bácsi, köszönöm, hogy elfogadtad a felkérést. Nagy örömet okoztál nekem. Interjúim igazán különlegesek számomra. Szívet-lelket melengető ez is, hiszen benne van minden sorában a szív és a lélek. Kedves olvasók, az alábbiakban Baricz György tanár úr világába nyerhetünk egy kis betekintést. Kérem, tartsanak velünk.

nítottam. Francia ismerőseim, barátaim erősen kételkedtek az elején, hogy nem náluk sajátítottam el nyelvüket. Áldás a mai fiatalok számára, hogy ott tanulhatnak, ahol akarnak, ha anyagilag megengedhetik maguknak. Tanárságom alatt mélyreható változások mentek végbe a világban, ami természetesen a tanügyet sem mentesítette. Volt időszak, amikor az idegen nyelv ismerete fekete pontnak számított az állampolgári felkészítésben, ha pedig több nyelvet ismert valaki, az teljesen megbízhatatlannak számított. Felsőoktatásban mindössze 7 helyet adtak két-évente a kolozsvári Babeş-Bolyai egyetem bölcsészeti karán.

— *Először is köszönöm, hogy elfogadtad felkérésemet. Kicsit nonkonformista módon első kérdésem az lenne, melyik az a kérdés, amit közösségben még soha nem tettek fel neked és szívesen megválaszolnád?*

— Még soha senki nem kérdezte meg tőlem, hogy mit keresek ezen a földön. Az emberben pedig előbb-utóbb felöltik ez a kérdés élete bizonyos szakaszaiban, legalább velem ez megtörtént. Választ találni, nagy dolgokat kiötlteni lehet, de értelmetlen, ugyanis, ha csak kitalált válasz és nem a bensőmből jön, hiteltelen vagyok mind magam, mind pedig a környezetem számára. Én úgy gondolom, hogy azért jöttem a világra, hogy megszerettessem/megutáltassam az emberekkel és elsősorban a diákokkal a francia nyelvet és mindazt, ami a francia lévén, hogy tanárként éltem le életem nagy részét. A helyem a világban ezért volt meg, Tamásival élve.

— *Tekintsünk vissza. Milyen volt Baricz György kisgyerekként?*

— Gyerekként Györke voltam, hétgyermekes család utolsó sarja, s amint ez lenni szokott, idősebb szülők szemefénye, a nagyobb testvérek kedvence, akit néha kikizni is lehet. Ezért mindig sajnáltam, hogy nekem nincs egy kisebb testvérem. A nagyobbaktól sok mindent megtanultam, talán idő előtt. Ez az iskolai dolgokra is vonatkozik: olvasás, fejben számolás stb., de az élet dolgaira is érvényes. Gyergyóalfaluban születtem, szüleim mezőgazdasági munkával szereztek be a mindennapi megélhetést a nagycsalád számára. A szülőknek nem sok idejük maradt a gyerekek csucsujgatására, már kora gyermekkorban be kellett kapcsolódni a munkába. Így nagyon korán megismertem a mezőgazdasági munkák nehézségeit és látva ennek a munkának a megalázó voltát, megszületett bennem az elhatározás, én ezt nem fogom csinálni. Nagyon szerettem iskolába járni, könnyedén mindent megértettem, amit ott hallottam és észben is tartottam. Aztán édesapámat harmadik elemiben, tízévesen elvesztettem. A család fenntartása édesanyámra hárult; segítettem, amiben csak tudtam, nemcsak a ház körül, hanem a me-

zei munkákban is. Játsszani inkább csak vasárnap délután nyílt alkalom, amikor a szomszéd gyerekekkel kitaláltunk valami szórakoztató időtöltést, örültünk, hogy együtt lehetünk. Nehezemre esik erre a kérdésre válaszolni, ugyanis a mai olvasó, főleg ha fiatal, elképzelni sem tudja milyen volt a negyvenes évek vége, ötvenes évek eleje, a mai gyerekek helyzetével.

— *Melyek azok az értékek, leckék, amiket otthonról hozol és azóta is kulcsfontosságú szerepet játszanak életedben?*

— Valójában a gyerekkorban beléd ivódott értékek meghatározóak egész életedre. Sokat lehet hallani, olvasni arról, mennyire befolyásolja az ember személyiséget a genetikája, személyiségjegyeinket felmenőinktől hozzuk, de környezetünk és neveltetésünk legalább annyit hozzáad a magunkkal hozott értékekhez. Ehhez nem is fér kétség az én esetemben. Mindenre nyitott, érzékeny gyermek voltam és korán felismertem, hogy miben, hogyan tudok segíteni édesanyámnak. Megpróbáltam visszafogni magam, nem követelőzni, amikor tudatában voltam annak, hogy nincsenek meg az anyagi források azokra a dolgokra, amiket szerettem volna megszerezni. És itt nem kell egyáltalán nagy dolgokra gondolni, megtanultam lemondani, de nem életbevágó dolgokról, amik a jövőmet befolyásolták. Nem hiányoztam még betegem sem az iskolából, jelen kellett lennem az órákon, a tanárok előadásait, magyarázatait hallanom kellett, mivel otthon nem volt idő azok újraolvasására. A fejben tartott tudásból feleltem a következő órákon és jórészt jelesre. A pontosság elkísért egész életemen át nyugdíjaztatásomig. Mind diákként, mind oktató-nevelőként példamutatóan, pontosan megjelentem a munkahelyemen és zavart, amikor becsengetés után ráérősen érkeztek kollégák, diákok. Persze, ha ingázókról volt szó, akik saját hibájukon kívül késtek, elnéző voltam. Tanulmányaim folyamán nagyon sok segítséget kaptam tanáraimtól: biztatást, dicséretet, díjakat, akár anyagi segítséget is. Mindig hálával és nagy szeretettel gondolok rájuk,

és munkásságom alatt megpróbáltam én is hasonlóképpen segíteni az arra érdemes, rászorult tanítványaimnak. Egy jó szó, odafigyelés, egy szomorú arc felvidítása nem kerül sokba, élni tudtam vele. Ott-hon, főleg a bátyáim megtanítottak arra, hogy nem kell senkit bántani, elsősorban tettelegesen nem, de ha értelmetlenül bántanak, nem szabad hagyni. Az önérzetesség olyan érték, amit jó helyén kezelni. Talán legelőször a munka szeretetét kellett volna említenem, csak hát munka és munka között nagy a különbség. Van kényszermunka és örömet, boldogságot adó munka. Ez utóbbi nap mint nap jelen volt/van az életemben, még ha voltak is pillanatok, amikor úgy éreztem, hogy semmi értelme az odaadó munkának. Ilyenkor elsősorban magamban kerestem a hibát, ugyanis ha valamit nem ért, nem tud egy egész osztály, közösség, csoport, az már az oktató hibája. A szülői házban, az iskolában, a templomban, hittan órákon éreztem rá, mi a szépség, miért kell verset mondani, énekelni, táncolni, mesét hallgatni. Ezért tagja voltam énekkarnak, táncsoportnak, színjátszó körnek és még szavaltam is. Nagy becsben tartom Szentgyörgyi István élete című könyvet, amit VIII. osztályos koromban kaptam a Salamon Ernő szavalóverseny 4. helyezettjeként. A művészet szeretete, mondhatnám imádata elkezdődött már az elemi iskola padjaiban. Jó, ha az ember tisztában van saját értékeivel és megfelelő értékrendszer szerint él, tudja hol a helye. A szerénység, úgy érzem, végigkísért egész pályámon, a különböző munkaközösségek elfogadtak, ha merészebb lennék, azt mondanám szerettek, mindenképpen megfelelően viszonyultak hozzám.

— *Több korszakot, változást megéltél. A mai modern korból visszatérve, mi hiányzik, mit tekintesz viszont áldásnak?*

— Így igaz. Több korszakot megéltem, mondhatnám túléltem, és nagyon boldog vagyok, hogy megélhettem a bezártság megszűnését, a vasfüggöny széthúzását és végre elmeletem abba az országba, amely lakóinak nyelvét beszéltem és ta-

1989 előtt majdnem lehetetlent próbált meg, aki idegen nyelvű egyetemi felvételre jelentkezett. Létezett az úgynevezett továbbképzési rendszer. Ezen 5 évenként kötelező volt részt venni. Nyaranta 4 hetet vettek igénybe az ország különböző városaiban: Sinaia, Predeal, Brassó, Suceava, Szeben stb. Ilyen alkalmakkor 7–8 tanár érkezett Franciaországból és előadásokat tartott nyelvi, irodalmi, kultúra és civilizációs témakörökben. Nem adtak lehetőséget külföldön való továbbképzésre, ám itt „helyben” remek lehetőséget biztosítottak francia anyanyelvű tanárokkal való beszélgetésre, véleménycserére, a tanításban új módszerek, eljárások megismerésére. Tisztelettel gondolkodtam azokra a tanárookra, akiket megismertem, módszereikből tanultam, majd munkámban hasznosítottam.

— *Tanítás szempontjából, ha összehasonlítjuk azt a világot, amit magad mögött hagytál és ezt, ahova csöppentél, mik a legszembevetőbb hasonlóságok/különbségek?*

— Mi akkor nyelvtant és irodalomtörténetet tanítottunk, a program egyáltalán nem írt elő kommunikációs készségek elsajátítását. Diákjaink elemezték a Roland Éneket, a Goriot apóból a szemelvényt, de nem tudtak két egészséges mondatot összehozni egy mindennapi szituációs kommunikációban. Ma az idegen nyelvtanítást teljesen új alapokra helyezték. Modern tankönyvek, anyaországban kiadott cédéék és videofilmek, gyakorlófüzetek segítik tanárt és diákot a nyelvminél tökéletesebb elsajátításában. Ha testvériskolai kapcsolatok is működnek, a tanulók kijuthatnak külföldre, ahol alkalmuk van eredeti környezetben gyakorolni az adott nyelvet. Nyelvvizsgák nem léteztek. Ma a Francia Intézetnek és szerteágazó tevékenységének köszönhetően nemcsak egyetemi központokban, hanem Szatmárnémetiben is lehet többféle nyelvvizsgát megszerezni. Más-más rendszerben, de franciát tanítottam mind román, mind magyar tagozatos tanulóknak. Voltak érdeklődők és kevésbé fogé-

Folytatás a következő oldalon

Folytatás az előző oldalról

konyak a francia nyelv iránt. Mindig arra törekedtem, hogy amennyiben elérhető, engem kedveljenek meg a diákok, mert általam eljuthatnak a nyelv, a nép és annak kultúrája megkedvelésére. És arra vagyok a legbüszkébb, hogy ez nagyjából sikerült.

— *Mit adott neked a francia nyelv ismerete, magas szintű elsajátítása?*

— A francia nyelv elsajátításával kinyílt előttem a világ a bezártság ellenére. Bár nehezen lehetett eredeti sajtótermékekhez jutni, könyvesbolti eladói ismeretséggel hozzájutottam eredeti francia regényekhez és a Galerie Lambert kérésre küldött különféle kiadványokat, nem igazán szépirodalmi műveket, hanem filozófiai, pszichológiai, szociológiai, történelmi orientáltságú kiadványokat, amelyek nagymértékben szélesítették látókörömet, eligazítottak a kortársi áramlatok zűrzavarában. Majd megindultak a külföldre menés lehetőségei, valamint a külföldiek itthoni fogadása. Igazán hálás vagyok a sorsnak, hogy megérhettem ezt az időszakot, amikor hasznomra vált a sok ismeret, tudás, amit az évek folyamán felhalmoztam és „megcsillogtathattam” nyelvi ismereteimet a francia anyanyelvűek előtt. Mit adott a francia nyelv magas szintű elsajátítása? Hogy olvassam Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Apollinaire, Prévert vagy René Char gyönyörű verseit eredetiben, a XIX. és XX. századi nagy prózaírók műveit, hallgassam A kis herceg szövegét Géraud Philipe felejthetetlen hangján vagy Chart, Laurent Terzieff utánozhatatlan gyönyörű bariton hangján és még akkor nem szóltam a jellegzetes francia sanzon kiváló képviselőiről: Piaf, Montand, Brassens, Bécaud és a többiek. Órákon át tudnám sorolni, hogy mit kaptam a francia művészettől, ingyen, csupán mert megtanultam nyelvüket.

— *Egyetem. Hogy esett a választás pont erre a szakra? Milyen emlékekre tekintesz vissza?*

— A franciát a középiskolában kezdtem tanulni második nyelvként, az első lévén kötelező jelleggel az orosz. Az első órától kezdve valami megmagyarázhatatlan varázs kerített hatalmába, amint meghallottam az első szavakat. Nagyon odafigyeltem és meg is jegyeztem fejben valamennyit. Reál tagozatos voltam és mindössze heti 2 órában tanultunk idegen nyelvet, ráadásul

az osztály nagy részét nem is érdekelte a francia. Hogy a tanárnő ne érezze, mennyire fölösleges az órába fektetett energiája, néhányan az osztályban valóban segítségére voltunk; olvastunk, írtunk a táblára, kérdésekre válaszoltunk és szép lassan bővültek nyelvi ismereteink. De amint említettem, reál tagozatos lévén a matematika volt a kedvenc tárgyam, értettem, gyorsan oldottam meg a feladatokat, amiket beküldtem a Matematikai Lapoknak és a tanáraink meg voltak győződve, hogy a műszaki egyetemen fogom folytatni a tanulmányokat, esetleg a matematika szakon. 8 tárgyból érettségiztem reggel 7-től 13 óráig, de idegen nyelvből nem. Továbbtanulni matematikára nem mentem, mert nem éreztem semmiféle kihívást, rengeteg hely volt, úgysí bejuttok, gondoltam. Fölmentem Kolozsvárra, addig ott soha nem jártam, az én fővárosom Marosvásárhely volt, beiratkoztam, felvételiztem és fel is vettek. Mit mondjak? Életem talán legnehezebb éve következett. Nyolcan nyertünk felvételt francia-magyar szakra, 5 kolozsvári, 1 váradi, 1 szatmárnémeti és egy gyergyóalfalvi. Jövendő kollégáim humán és klasszikus tagozatos osztályokból jöttek komoly latin nyelvű ismeretekkel, voltak közöttünk, akiket egyetemi tanár készített fel a felvételi vizsgákra. Többször megfordult a fejemben, hogy otthagynom az egészet, de valami azért mindig megerősített abban, hogy csinálni kell és végül sikerülni fog. És sikerült. Első év után a szünetben találkoztam volt matektanárommal és mondott néhány nevet, amiket én soha nem hallottam. Elcsodálkoztam és végül megkérdezte, hogy nem a műszakira járok, amire azt feleltem, hogy francia-magyar szakon tanulok. Válasza egyszerű és tömör volt: „Gyurka fiam, engem többé már nem érdekelnek csak a halak.” Megjegyzem, nagy halász volt Tóni bácsi. A kezdeti nehézségeket leszámítva csodálatos 5 évet töltöttem Kolozsváron. Igazi csoporttá kovácsolódtunk, együtt mentünk moziba, színházba, operába, ha éhesek voltunk a kolozsvári kollégánok hoztak uzsonnát a két bentlakónak. Vizsgák után megvártuk egymást és együtt mentünk valahova kikacso-lódni, egy kicsit ellazulni.

— *Milyen volt az első óra, amit tartottál? Hát az utolsók, nyugdíj előtt? Ezek mind meghatározó, emlékeztető pillanatok.*

— Teltek az évek és a 8. félévben

pedagógiai gyakorlaton vettünk részt, tanítottunk néhány órát, utána pedig következett a vizsgatartás. Mindez a kolozsvári N. Bălcescu középiskolában történt, ahol az utolsó éves tanulók mindössze 4 évvel voltak fiatalabbak mint mi. Összehaverkodtunk és megbeszéltük, segítsenek nekünk, hogy az óra jól sikerüljön, mi meg bőkezűek leszünk jegyadásban. Mindenki nagyon izgult, de a tanítás jól sikerült; szemléltetőanyagot nekem Márton Árpád 6. éves festőhallgató készített, aki szintén alfalvi. Kihelyezett tanárként tartott első órára már nem emlékszem, talán nem volt semmi rendkívüli benne. Utolsó órámat nyugdíjasként tartottam, szomorú voltam, mivel ez volt egyben a Kölcsey Főgimnázium utolsó franciaórája. Velem megszűnt a francia nyelv oktatása ebben a tantétetben. Hiába éreztem úgy, hogy nem lehet egy ilyen nagy hagyományokkal rendelkező iskolában végleg megszüntetni ennek a nyelvnek a tanítását. Úgy nézett ki, hogy nincsen rá igény. Azóta ismét van pár osztály, ahol a diákok franciát tanulnak második idegen nyelvként.

— *Mit mondanál egy fiatal pályakezdőnek, aki azon vacillál, lépjen-e tanári pályára? Vágjon bele?*

— Csak az a pályakezdő lépjen tanári pályára, aki egyformán szereti mind a tanulókat, mind pedig a tanítandó tárgyat. Akinek karaktere, személyisége hatalmába tudja keríteni, el tudja varázsolni a tanulót, leköti figyelmét és óra végeztével várni kezdi az újratálalkozást tanárával. De félek, hogy ezzel az elvárással elriasztom kissé a pályakezdő kollégákat, tehát vágjon bele minden pályakezdő és idővel mindenre rájön saját maga, kialakítja saját tanárképét.

— *Tanítottál román és magyar iskolában is. Mennyire volt nehéz románul egy idegennyelvet átadni a diákoknak?*

— A román újlatin nyelv, mind nyelvtana, mondatszerkezete, mind szókinse sokban hasonlít a franciára. Nyilvánvaló, hogy román anyanyelvű vagy románul nagyon jól tudó más anyanyelvű tanulónak kimondottan sokkal könnyebb elsajátítani a francia nyelvet, mint egy magyar anyanyelvű tanulónak. A helyes kiejtés és hanglejtés már nem ennyire nyilvánvaló. Végére is, egy idegen nyelv tanulása nem sétagalopp. Mindenkinek meg kell dolgoznia, függetlenül anyanyelvétől és ezen belül van, akinek jobban, könnyebben megy mint a másoknak, mert ő előző életében francia volt, esetleg közöttük élt — szoktam viccelődve mondani. Merthogy akad egy-két tanuló, aki „érzi” a nyelvet, ősgénjeiben hordozza.

től és ezen belül van, akinek jobban, könnyebben megy mint a másoknak, mert ő előző életében francia volt, esetleg közöttük élt — szoktam viccelődve mondani. Merthogy akad egy-két tanuló, aki „érzi” a nyelvet, ősgénjeiben hordozza.

— *Hány évig tanítottál? Biztos akad jó pár kedves emlék...*

— Tanári pályám nagyon kinyílt, 45 évet voltam katedrán. Sok kedves és mulatságos dolog megtörténik ilyen hosszú idő alatt. A humor átsegít nehezebb pillanatokban. Egy alkalommal a mai Slavici líceumban valamilyen negatív megjegyzést tettem az egyik diákomra, aki tüstént felugrott és közölte velem: „Știți tovarășul profesor cât de mult vă urăsc!” amire a válaszom az volt: „Foarte bine, nu știu ce făceam dacă îmi spuneai că mă iubesti.” 21 év román tagozatos osztályokban való tanítás után 1990-ben átmentem a Kölcseybe. A tankönyvek, a program ugyanazok voltak, tagozattól függetlenül. Az ismeretlen szókincs román nyelven élt bennem és nem néztem idejében utána, hogy tudom-e minden szónak a magyar megfelelőjét. Országunk szépségéről és gazdagságáról volt szó a szövegben, mint oly sok másik leckében. Jelen estben folyóink halakban való gazdagságáról esett szó, szép sorjában minden valamire való halfaj neve szerepelt, amit én magyarul csak hiányosan tudtam, nem lévén jártas a halászatban. Az egyik kislány tudni akarta minden egyes halfaj pontos nevét magyarul, amire én azt válaszoltam, hogy nem tudom, csak románul. Megbökte a szomszédját és félhangon közölte: „Látod, megmondtam, hogy nem tudja!”

— *Az utóbbi évtizedekben az angol sajnós (mondom ezt angoltanárként) átvette az uralmat. Mégis, miért tanuljunk franciául?*

— Minden nyelvnek megvan a maga szépsége, nincs fölé- és alárendeltségi viszony nyelvek között. Az utóbbi időben az angol olyannyira teret nyert, hogy mára a vízcsapból is angol folyik, mindenkinek tudnia kell, mint második anyanyelvet. A mi régióinkban a német eléggé elterjedt, ami hagyománnyal, illetve külföldi munkavállalással hozható kapcsolatba. A francia a harmadik helyre szorult, de ha már valaki beszél két nyelvet, miért tanulna egy harmadikat? Erre a kérdésre néhai Koós Mária néni tíz nyelvet beszélő

Folytatás a 13. oldalon

Petőfi Peleskén

Mit ír a költő Nagypeleskéről, itteni látogatásáról?!

Pestről a Felvidékre és Partium-ba látogató Petőfi Sándor 1847. május 9-től úti leveleket küld költő barátjának, Kerényi Frigyesnek. A Szatmárnémetiben 1847. július 17-én keltezett XIV. levélben a következőket írja: „Itt vagyok végre, az ígért földén, Szatmárban. Ötöd napja, hogy ide értem. Folyó hó 13-án indultam Beregszászról oly rossz lovakon, a milyeneken még nem jártam idei utamban. Hajam fölmeredt a borzalom miatt, mikor a szerencsétlen gebéket megpillantám, de válogatnom nem lehetett, mert dolgok idején lévén, az egész városban nem kaptam más lovakat. Kétségbeesve ültem a szekérre, az igaz, hogy csak szeptemberben esküszöm, de azt hittem, hogy akkorára ide nem

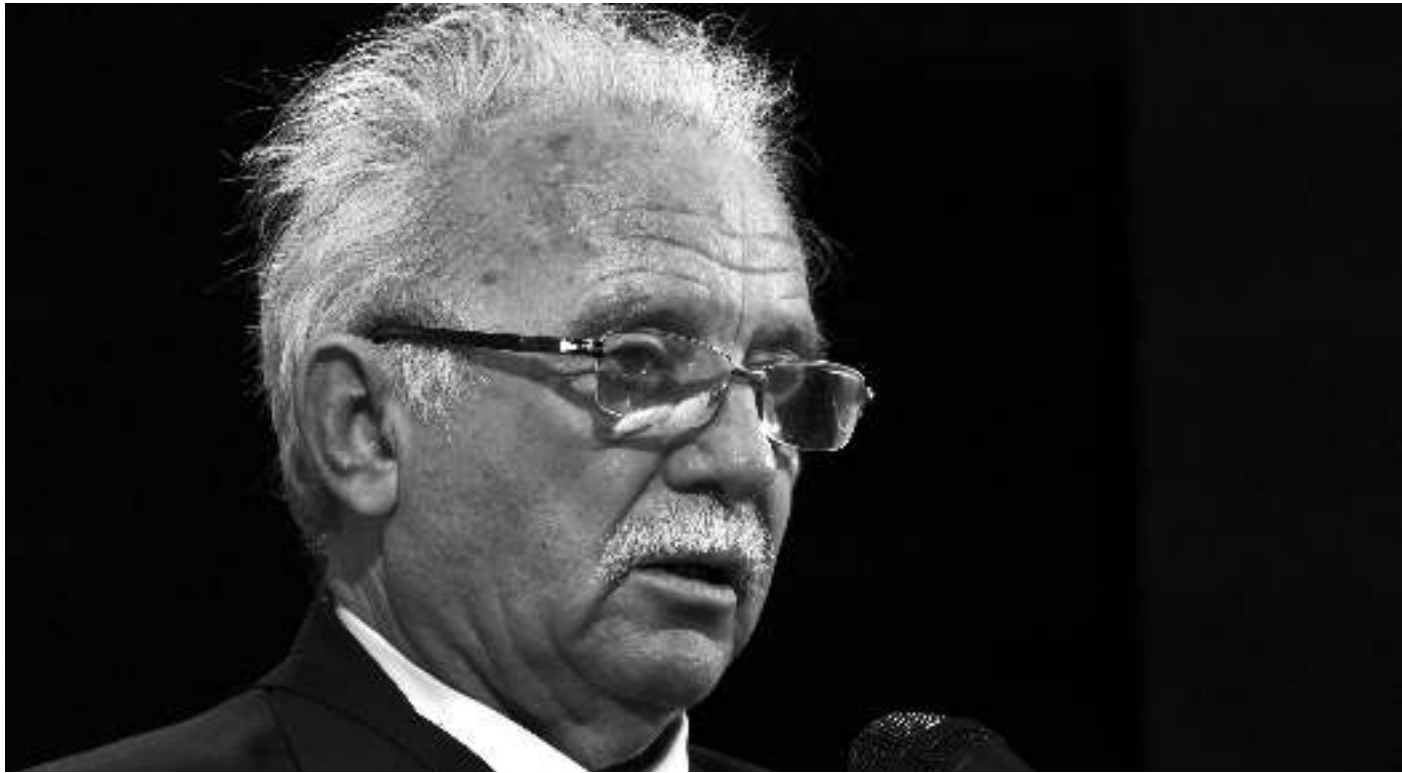
érek az élő csontvázakon. Hanem, barátom, a kétségbeesés úgy csal, mint a remény. E rossz csikók úgy ide tettek egy nap alatt Szatmárra, hogy szénán-zabon telelt aristocraticus lovaknak is becsületére vált volna /.../ Badaló mellett, Bereg és Szatmár megye között jöttem át a Tiszán, a szép Tiszán. Úgy szeretem e folyót! talán azért, mert tetőtől talpig magyar: hazánkban születik és hazánkban hal meg, és éppen az alföldön vándorol keresztül, az én kedves alföldemen. Badalóval csaknem szemközt fekszik innen a Tiszán (tulajdonképpen túl a Tiszán) Cseke, és a csekei temetőben Kölcsey Ferenc. Tavaly ősszel egy pár hétig laktam itt s meglátogattam a szent sírt, melyben a leg-

nemesebb szívek egyike hamvad. Halmánál nincs kőszobor, mégcsak fejfa sincs, melyre neve volna fölírva /.../ Csekétől Szatmárig érdektelen falukon visz keresztül az út. Neveik sem jutnak eszembe, noha már több ízben jártam erre. Csak kettőre emlékszem: Zajta az egyik, a másik Peleske. Valahányszor átjöttem e falukon, megemlékeztem a peleskei nótárius Nagyzejtai Zajtay Istvánról, és szerzőjéről, a régi jó Gvadányiról. Istenemre, sokért nem adnám, ha én írtam volna a Peleskei nótáriust. /.../ Peleskén innen meglátja az ember a rónán Szatmár-Németi tornyait egy jó óra távolságban. Szatmár derék város a Szamos partján; van egy nagy piaca, nagy kétágú püspöki temploma,

nagy vendégfogadója, casinója, készülő színháza, két cukrásza és két költője... Pap Endre és Riskó Ignác. /.../ Képzeld: mátkán egy órányira lakik innen s nekem nem szabad öt meglátogatnom egész az esküvőig, egészen szeptember 8-áig.”

Szinte minden benne foglaltatik Petőfinek a Nagypeleskén való átutazásával kapcsolatos leírásrészletekben. Nem először jár a vidéken. Egy esztendővel előbb: 1846. szeptember 1-jétől közel két hónapot tölt itt el, Szatmárnémetiben, valamint az akkori vármegye különböző településein fordul meg. Szólok majd később ezekről — jelzésszerűen. Jelzésszerűen, a teljesség igénye nélkül, ugyanis élményekben oly gazdag időszaka ez a költőnek, hogy Dávid Gyula, a Petőfi Erdélyben című összefoglaló mű szerzője 90 lapon keresztül foglalkozik 1846 e két hónapjának eseményeivel, Petőfi lírájára tett hatásával. Ha én a Dávid Gyula által írtakat itt most reprodukálnám, felolvasnám három óráig sem lenne elegendő arra, s majd még egy ugyanannyit igényelne az előbb idézett, az 1847. július 13-án, a Nagypeleskén való átutazásával kezdődő, majd azt követő — valójában Szendrey Júliával kötött házasságát megelőző hetek, maga az esküvő és a költői nászútról szóló részek itteni előadása. Íme: a történelmi Szatmár és benne Nagypeleske elválaszthatatlan Petőfi igaz költővé, teljes értékű emberré válásának folyamatában. Megengedhetjük magunknak e kicsi túlzást. A Kerényi Frigyeshez írt levelében említett Pap Endre költőtárs vendége volt első, az említett 1846-os szatmárnémeti látogatása alkalmával, nála lakott akkor (kinek lakóháza Szatmárnémetiben a mai Alexandru Ion Cuza — az egykori Eötvös utcán állt — a je-

Folytatás a 14. oldalon

Folytatás az előző oldalról

fenomenális tudású tanárnő szavai jutnak eszembe. Ha valaki a művészetek nyelvét szeretné megtanulni, tanuljon franciául, mert semmilyen más nyelven olyan könnyedén, elegánsan, szellemesen nem fejezheti ki magát, és a hangzása is elbűvölő. Kell ennél több? Nagy költőink mind tudtak franciául, talán csak Ady képez kivételt. Tóth Árpád, Juhász Gyula, Babits, Kosztolányi, József Attila, Illyés Gyula, Radnóti gyönyörű fordításokban, adaptációkban magyarították a francia költészet nagyjait, hogy a magyar versszerető közönség számára is hozzáférhető legyen. Ha ezek a versek némelyike még az eredeténél is jobbra sikeredett, eredetiben olvasni ezeket más dimenzióba repíti az olvasót.

— *Régóta ismerjük egymást. Mindig egy nyugodt, kiegyensúlyozott embernek láttalak. Mi a titkod? Hogy tudnánk ezt mi is „megtanulni”?*

— Semmi különös nincs ebben. Talán a kor az, ami higgadtabbá teszi az embereket, a fiatalos lángolás néha szertelenséggel párosul, de az évek meghozzák a bölcsőbb

hozzáállást a dolgokhoz. Bukaresti inspekción volt a Slavici liceumban, ahol az igazgatónő természetesen izgult, hogy az iskola jól kerüljön ki az ellenőrzésből. Ez persze meglátsozott a viselkedésén, amire éppen a francia inspektornő megszólalt: „Nu te agita dragă, pășărele ș-așa mor singure”. Úgy gondolom, nagy igazság rejlik e szavakban, alkalomadtán szoktam idézni.

— *Kedves feleségeddel sokat jártok színházba, operába, balettre, koncertekre. Melyik volt a legszebb előadás, amit akár 100-szor is megnéznél?*

— Nagyon sok szép, értékes előadást láttunk, nehéz egyet vagy párat kiemelni, de talán a Karamazov testvérek című balett lenne az, amit már négyszer láttam, de említhetném a Bohéméletet, a Végzet hatalmát vagy a Don Carlost. Színházi élményem jóval kevesebb, mindazonáltal megemlíteném Racine Atalia című drámáját és Schiller Ármány és szerelem című előadását új felfogásban, szimfonikus zenekarral a színpadon. Nyilvánvalóan a kérdés túlzás, 100-szor nem lehet megnézni egy előadást, főleg ha a darab meg sem ér 100 előadást.

— *Van nekünk egy közös találkozás pontunk (mindamellett, hogy a francia tudásom gyarapítod nagy-nagy türelemmel), aki nem más, mit József Attila. Miért pont Atikám és mi fűz hozzá?*

— József Attila végigkísér egész életemben. Azzal kezdődött, hogy középiskolában, amikor tanították szereztem egy kötetet és olvastam verseit. Éppen egy reménytelen, viszonzatlan első nagy szerelem kellős közepét éltem át. Megtaláltam az erre az érzésre rímelő verseit, olvastam, idézeteket írtam ki, némelyiket könyv nélkül megtanultam. No de közben elfelejtettem a programban előírt és órán elemzett versekkel foglalkozni, s így esett meg, hogy egyik órán a tanárom bezúgatott Atikámból. Nem kifejezhető szavakban, hogy ez mennyire fájt nekem. A világ legnagyobb igazságtalanságaként éltem meg, holott a tanárnak teljesen igaza volt. Mindez arra ösztökélt, hogy még jobban elmélyüljek Attila költészetében és ez a késztetés egyetemi tanulmányaim vége felé még inkább felerősödött. Így választottam államvizsga dolgozatom témájaként József Attilát francia fordítás-

ban. Akkoriban adtak ki Párizsban egy magyar költők antológiáját a kezdetektől a XX. századdal befejezően. Ebben jó néhány József Attila vers is helyet kapott. A kötetet Kányádi Sándortól kaptam kölcsön, elég körülményesen jutott ő is hozzá. Mindig hálás maradtam neki, hogy olvashattam egy tucat Attila verset franciául. Számomra Attila a világ legnagyobb költője, utólrhetetlen, és ebben legutóbb Vecsei H. Miklóstól hallott Mondjad, Atikám! műsora csak még inkább megerősített. Életérzések, költői képek, gondolatiság, minden nagyon közel áll hozzám költészetéből.

— *Nem hagyhatom ki zárókérdésképpen: szerinted mi a legfontosabb cél ebben a földi létben?*

— Nagyon mély gondolatokat sejtető kérdéseket teszel fel, egészen zavarba hozol. Mi, hétköznapi emberek nem rendelkezünk olyan adottságokkal, amelyek révén az utókor emlékezhetne ránk. De valamiért világra jövünk, aminek célja is kell hogy legyen, nyomot hagyni ideig-óráig magunk mögött, nyomot, ami derűt, meglegedést, szeretetet sugároz.

Fehér Imola

Folytatás a 13. oldalról

lenlegi fogászati poliklinika helyén), s együtt kocszitak át a másik költő, a megyei főjegyző Riskó Ignác társaságában Nagykárolyba, a Petőfi Sándor életét meghatározó és megváltoztató szeptember 7-i főispán-helyettesi beiktatásra.

Nagykárolyban az Aranyszarvas fogadóban, Nagykároly jelenlegi polgármesteri hivatala épületében — az emeleti szobák templom felé eső legszélsőjében kapott szállást, Térey Mariék kertjével szemben (ma emléktábla jelzi a helyet a kert helyén álló iskola falán), s onnan figyel fel először a kertben sétálgató két szép fiatal hölgyre, az ott vendégeskedő Szendrey Júliára, akit másnap: szeptember 8-án este a beiktatás és a megyegyűlés alkalmából rendezett bálon megismer — és életre szóló szerelemre lobban iránta.

De térjünk vissza 1847. július 13-hoz. Az idézett levélrészletben a költő említést tesz arról, hogy nem első alkalommal fordul meg e településen: Nagypeleskén. Így igaz. Ugyanis előző év októberének elején Szatmárcsekén és Fülöpösdarócra tett kirándulása alkalmából átutazott a számára (neve hallatán is) oly kedves falun. Vándorszínészkedését juttatta eszébe akkoron is. Hiszen 1843-as színészkedése idején társulata is játszhatta — de a magyar színházi életet elevenen nyomon követő költő rég óta ismer-te a Nagypeleskén gyakran megfordult és onnan ihletődött Gvadányi József Egy falusi nótáriusnak budai utazása című verses elbeszélését, valamint az abból a nagykárolyi születésű Gaal József által három felvonásos bohózzattá írt nagy sikerű és többször játszott színpadi művét. Színészként — úgy tudni — szerepet kaphatott ő is benne. Mintaképe volt Petőfinek Gvadányi. Nem véletlen, hogy 1844-ben verset is írt a 40 esztendeig katonáskodó császári lovas generálisként nyugállományba vonult költőről, íróról. Most pedig (minden bizony-nyal Nagypeleskén és július 13-án) verset írt — de nem Gvadányiról, hanem úti céljáról — Szendrey Júlia meglátogatásáról. Ez az „Amott az a hegy” című, sokat emlegetett költeménye. Ugyanis előző évi Szatmár megyei látogatásával ellentétben e mostani útnak korántsem politikai célzata volt. Nem megyegyűlésre jött, hanem tíz hónappal előbb fellobbant szerelme kiteljesítéséért, azért, hogy megnősüljön, megkérje kezét és elvehesse feleségül választottját, a Károlyi grófok erdődi birtoka jószágigazgatójának lányát: Szendrey Júliát.

Külön hosszú előadást tarthatnánk Szendrey Júlia és Petőfi Sándor szerelmének történetéről, Petőfinek kettejük ismeretségét követő 1846. szeptemberi első, majd azt követő erdődi látogatásairól, az 1847. májusi feszült légkörű lánykéréséről, vagy az 1847. július 13-án Nagypeleskén keresztül Szatmárnémetibe érkező, ott — ez alkalommal Riskó Ignácnál, a főtéri vilányóra ma emléktáblával ellátott épületében, az úgynevezett Ormos házban — megszállt és állandóan Erdődre, Júliára gondoló napokról, az eljegyzésről, majd pedig a fura, a tüntetően az egyházi szertartásról távol maradó édesapa ellenére megkötött erdődi esküvőről s a kol-

tói nászútról nem különben. Legye-nek mindezek egy most kezdődő és évenként ismétlődő nagypeleskei Petőfi-emlékezés évekre lebontott témái. Legyen e település a térség görögkatolikus és egyéb vallási felekezeteihez tartozó fiatalság költőnkkel való megismerkedése fókusza. Többször mondom viccelődve kiskőrösi barátaimnak: ők még évszázadokon keresztül is elvitatkozhatnak azon, hogy Petőfi Sándor Kiskőrösön született-e (ahol a keresztelési anyakönyv bizony-sága szerint minden kétséget kizáró-lag megkeresztelték), vagy Kiskun-félegyházán, avagy máshol látta-e meg a napvilágot — de az minden vitán felüli, hogy feleségével Nagy-károlyban ismerkedett meg, Erdő-dön fogadott neki örök hűséget a ma Szatmárnémetiben, az ottani római katolikus püspökség kápol-nájában őrzött, Erdődről a XX. szá-zad elején oda menekített oltár előtt, és ott, Erdődön volt a lány-kérés is, ahova Nagypeleskén ke-resztül vezetett számára az út. S ez utóbbi korántsem véletlenül. 1846 szeptemberében a politikai élettel való megismerkedés céljával jön le Budapestről Szatmár vármegye akkori székhelyére, Nagykárolyba. Tervei közt szerepelt, hogy még an-nak az évnek az utolsó hónapjaiban az erdélyi politikai élettel is megis-merkedik, részt akart venni ugyanis az év novemberében Kolozsvárra összehívott, de később — sajnos — elnapolt erdélyi országgyűlésen. S mint annyian művelődési és po-litikai életünk jeleseihez hasonló-an az országjárást követően 1847. első felében európai útra készült. Végzetesen közbeszólt azonban magánélete: a Nagykárolyban fel-lobbant, s életét meghatározó sze-relem. Nem véletlen, hogy 1847 júniusának végén lemond az év nyá-rára tervezett nyugat-európai útjáról. Kerényi Frigyeshez 1847. június 25-én keltezett úti levelében lé-nyegre tapintóan meg is fogalmaz-a okát: „...az ész proponál, a szív diszponál; mert amennyivel erő-sebb az isten az embernél, annyival erősebb a szív az észnél. Ebből az a tanulság, hogy nem megyek kül-földre, szó sincs róla, hogy menjek. Barátom, az rettenetes, hogy ural-kodik fölöttem a szív! Valóságos despota, és eszem alázasatos rabszol-gája /.../ örülök rajta, hogy így van. /.../ Tehátlan tehát a külföldre nem megyek, hanem nyugat helyett for-dulok vissza a napokban keletre... keletre. /.../ A napokban indulok vissza Szatmár felé, kedvesemhez.” Július 6-án már Rimaszombat

mellett van: Beje nevezetű telepü-lésen, barátjánál: Tompa Mihálynál, s onnan Losonc, Miskolc, Diósgyőr, Sárospatak, Munkács, Sátoralja-újhely, Széphalom, Királyhalmec, Ungvár, Munkács és Beregszász az útvonal. Állandóan Juliskájára gon-dolva — szinte rohan Szatmárné-meti felé. Ennyi települést, ekkora távolságot — lovas kocsival — alig egy hét alatt tesz meg. Hiszen júli-us 13-án Nagypeleskét érintve már Szatmárnémetiben van.

Úgy érzem, hogy Petőfi 1846-os és 1847-es Szatmár vármegyei látogatását említve (itt és most) szólnunk kell Nagypeleske mellett azokról a településekről, melyek-ben e kétszeri vidékünkön való tar-tózkodása alatt megfordult. Kicsit térségben, a történelmi Szatmár-ban gondolkodva. Hiszen illik tud-nunk róla. Hadd tegyek említést néhányról — a teljesség igénye nél-kül. 1846 szeptemberében, Júliával történt megismerkedését követő nap újdonsült barátjával, gróf Tele-ki Sándorral (kinek majd ifjú házas-ként az emlékezetes koltói nászutat köszönheti) Nagykárolyból — épp az arra vezető erdődi út miatt is — meglátogatja a majtényi síkot. Emlékmű nem volt még ott akkor, de Teleki Sándor is ismerte a kuruc mozgalom, a II. Rákóczi Ferenc ve-zette szabadságharcnak a síkhoz kötődő, a mozgalom végét jelentő eseményeit, a helyet ahol a gróf Károlyi Sándor által vezetett kuruc csapatok a háborúskodás befejezé-seképp földbe szúrták harci zászlai-kat. Petőfiék megálltak rövid időre a „Messzelátó” csárdánál — a mai kismajtényi betérőnél, hiszen akkor e falu még nem létezett, a Kraszna mellől később költöztek fel a maga-sabb helyen található csárda köré a mai Kismajtény lakói. Az akkori fogadó — sajnos — ma már nem lé-tezik. Helyén emeletes panelház áll.

1846. szeptember 10-én újra Szatmáron tartózkodik. Tudjuk, hogy 19-én és majd azt követő-en Pap Endrével és Riskó Ignáccal többször Erdődre látogat, de a ki-lenc nap alatt megfordul Szamos-kóródon, Berencei Kováts Lajos-nál Szamosberencén (Bábășești), Nagybányára is ellátogat, majd október elején Szatmárcsekén — Kölcsey Ferenc sírjánál teszi tisz-teletét. Megfordult ugyanakkor Fülöpösdarócon, és ekkor járt elő-ször Nagypeleskén. Emlékét őrzik Nagybarban, ahol a Luby család ven-dége volt — a Tisza című versét a hagyomány szerint az akkor Magyar határában a Tiszába folyó kis Túr mellett (ma már csak csonkjában

létező) fa mellett írta. A közelben, a mai Tunyogmatolcsához tartozó Ma-tolcson született a Falu végén kurta kocsmá című verse, melynek ihle-tőjeként nem egy Szamos melletti kastély közeli kocsmáját sejtették hosszú időn keresztül a Petőfi-ked-velők. Az 1960-as években például nekem is megmutatták Szatmárpá-lfalván a Teleki — De Gerando kas-tély közelében működött időszak-i kocsmát, ahol tavasz és őszt között — viszonylag rövid: kurta ideig — a jobbágyság árulhatták, mérhették megtermelt italaikat. Innen a kur-ta kocsmá megnevezés. Szatmár-pálfalva lakói állították, hogy a vers élményét az ottani italkimérő nyújtotta — Petőfi nem csak ven-dégeskedett abban, de éjszakai szállása is ott volt. Említést kell tennünk ugyanakkor arról is, hogy Teleki Sándor meghívását elfogad-va 1846. október végét Koltón tölti (október 25-én érkezett oda) — ak-kor ismerkedik meg későbbi mézes-hetei színhelyével. Visszatér még ide 1847. szeptember 5-i eljegyzé-sét megelőző napokban is.

1847 májusára — az erdődi viha-ros lánykérés Szatmár megyei tar-tózkodása idejére esik Nagybányán a Kereszthegyi bánya, valamint a mai romániai Szatmár megyében található, évtizedekkel előbb még mindig a Petőfi korában ismert technológiával működő szelestye-hutai (Poina Codrului) üveggyár meglátogatása. Mindkét hely mély hatással volt rá. Talán nem vélet-len, hogy Nagykárolyon keresztül 1847. május 30-án Szatmárnémeti-ből Nagyszalontára, Arany János-hoz igyekezve meglátogatja és újra útba ejti a majtényi síkot. A már ek-kor nyugati útját tervező, Párizst és Londont is megismerni akaró költő-re — minden bizonnyal — hathatott mindaz, amit a példás családi életet élő költőtársnál tapasztalt. Hason-lóra vágyott, Júlia kezének elnye-résével ebben reménykedett. Így került (élve Dávid Gyula említett Petőfi Erdélyben című összefogla-lója egyik szellemes alcímével) ter-vezett nyugati útjáról lemondva: Strasbourg helyett Szatmárra. En-nek az útvonalnak utolsó emlékeze-tes állomása Nagypeleske, ahonnan (bár még messze, közel egy napi já-rásra volt) megnyugtatóan és sejt-hetően látható volt számára a vég-cél: a jövődő „feleségek felesége” lakhelye, Erdőd.

Muzsnay Árpád

Elhangzott a Nagypeleskei Görög-katolikus Egyházközség által 2019. július 20-án szervezett Petőfi Peleskén című rendezvényen.

Kökényesd község

Kökényesd községet két település lakossága alkotja: a nagyobb lélekszámú Kökényesd, és a kisebb létszámú Csedreg. A község közigazgatási központja, és a polgármesteri hivatal és a hozzá tartozó irodahelyiségek Kökényesden találhatók. A települések a trianoni békediktátum hatályba lépéséig Ugocsa vármegye Tiszántúli járásához tartoztak, majd az impériumváltást követően Szatmár megye közigazgatási területének északkeleti határvidékei lettek.

Földrajzi helyzetét tekintve a község 4–5 km-re található a hármas határhoz (román-ukrán-magyar), ennél fogva kiemelt határvidéke Romániának. Ennek köszönhetően Csedreg zsákfalu, hiszen a trianoni határrendezést követően a falun áthaladó országút Fertősalmás felé zsákutcává változott. A helybéliek napjainkban is Almási utcaként emlegetik, míg a szomszédos Fertősalmásiak (ma Ukrajna területén található) ugyanezt az utat a határig a „Csedreki” útnak hívják. Északon és nyugaton tehát a román-ukrán határ, délen a Túr-folyó határolja a községet, kelet felé pedig Halmi község. Halmi község irányából marad elérhető és megközelíthető Kökényesd község egésze.

A község rövid történelmi áttekintése

Mindkét település Árpád-kori gyökerekkel bír. Csedreg nevét egyes adatok szerint 1215-ben említette először oklevél Cheydreh lano falubeli poroszló révén (vö. Tekintő Erdélyi helynévkönyv Adattári tallózásból összehozta Vistai András János, 1. kötet, 185). A Váradi Regestrum 1319-ben Chudrug néven jegyzi (vö. Fazekas Lóránd, Hit és hagyomány Kökényesd vallástörténetében, Szatmárnémeti 2006, 8), 1348-ban Cedrek néven fordul elő (vö. Tekintő Erdélyi helynévkönyv Adattári tallózásból összehozta Vistai András János, 1. kötet, 185). Ezekből és megannyi más variációból formálódott ki 1913-ra általánosan a Csedreg (Csedrek) helység-név, amelyet 1920 után hivatalosan románul Cidreagnak írnak.

Kökényesd nevét 1274-ben a Váradi Regestrum említi első ízben, mint terra Kukynus, Kukyn (vö. Fazekas L., Hit és hagyomány Kökényesd vallástörténetében, Szatmárnémeti 2006, 8). 1319-ben előfordult mint Kukes, Kukynesd, 1446–49 között Kukynesd, Kökenyesd. 1808-tól pedig mint Kökényesd, 1920-tól pedig hivatalos megnevezése Porumbesti (vö. Tekintő Erdélyi helynévkönyv Adattári tallózásból összehozta Vistai András János, 2. kötet, 569).

Településeink történelme igen színesen alakult a továbbiakban is. 1657-ben lengyel csapatok vonultak végig a településen, ami a lakosság megfogyatkozását idézte elő. A török csapatok sem kerültek el falvainkat, sőt mi több, feldúlták és fosztogattak, azonban hosszabb időt nem töltöttek el vidékünkön.

Csatáry György Ugocsa várme-

gye II. Rákóczi Ferenc államában 1703–1711 című kötetének történelmi feldolgozásából kiderül, hogy „Ugocsa vármegye nemzetiségi tekintetben élénk változatosságot mutat. Ez az a vidék, ahol érintkezik a magyar-román-ruszin nyelvhatár. Szabó István kutatásainak eredményei azt mutatják, hogy a XVII. század folyamán végig tart az a folyamat, melynek eredményeképpen a magyar nemzetiségű lakosság létszámában visszaszorul a ruszinokkal és a románokkal szemben. A magyarok nem tömbben, hanem szétszórta éltek a vármegye területén, elsősorban a sík vidéken. A déli sík vidéken a XVIII. században is nyolc település (Bábony, Halmi, Kökényesd, Tamásváralja, Gyula, Akli, Dabolc, Fertősalmás) őrizte meg magyar jellegét, a velük szomszédos falvakban is a magyarok részaránya a domináns” (CSATÁRY GYÖRGY, Ugocsa vármegye II. Rákóczi Ferenc államában 1703-1711, II. Rákóczi Ferenc), így Csedregen is. A mai Kökényesd község területén tehát a magyar nemzeti érzület lesz az uralkodó. Ennek folytán itt élő elődeink és őseink jócskán kivették részüket a magyar történelem nagy eseményeiből.

A Rákóczi-szabadságharc idején a csapatok élelmezési, a lovak takarmányozási ellátásához járultak hozzá az itt élők, ezt tanúsítják a dézsmajegyzékek kimutatásai (uo. 79-88).

Az 1848–49-es szabadságharc idején Kökényesdről 81, Csedregből 57, Halmiból 64 embert toboroztak a nemzetőrségbe.

Az első világháborúban is harcoltak elődeink a magyar haza mellett honvédként, majd többen a másodikban is.

A község vallási identitása

Vallási szempontból kijelenthetjük, hogy a község 85%-ban katolikus. Két katolikus rítus hívei élnek itt békében egymás mellett. Görögkatolikusok, azaz bizánci szertartású (rítusú) katolikusok és római, azaz latin szertartású katolikus keresztények. Számottevő felekezeti kisebbséget még a csedregi roma lakosság körében a pünkösdisták vallásgyakorlat alkot.

Kökényesd község területén már az Árpád-kor óta jelen volt a római katolikus kereszténység. A ma álló templom alappillérei és alapjai is erről tanúskodnak. „Az első templomáról nem maradtak fenn dokumentumok, de a reformáció idején a reformátusok tulajdonába került át. A katolikus hitre az ide érkező je-

zsuita és ferences misszionáriusok érkezésekor tértek vissza a falubéliek. 1747-ben a gyülekezet visszaszerezte a régi, romos állapotban levő templomot a reformátusoktól, újjáépítésére 1767-ben került sor, az 1440-ben épült szentély, sekrestye és a hajó egy részének megőrzésével, gróf Perényi Imre által. Tornyt 1833-ban építettek a templomhoz, Bánffy né Bogárdi Emerencia támogatásával” (<http://civilterkep.ro/kokenyesd/> — utoljára ellenőrizve: 2019.05.30.).

Nagyon értékes műalkotás a plébániatemplom oltárképe, amit Hofrichter János budapesti festőművész készített 1879-ben, és a templom védőszentjét, Szent Imre herceget ábrázolja.

A kökényesdi plébániatemplom alma materként szolgált a csedregi római katolikus hívek számára is, hiszen a falubélieknek nem volt a helységben kialakított istentiszteleti helyük. 1979-ben a Bodó család egy házat ajándékozott istentiszteleti célra, ami majd a későbbiekben templommá formálódott. A templomot a Szent Család tiszteletére szentelték fel, így vált a kökényesdi plébániatemplom fiókegyházává, filiájává (vö. <https://www.szatmari-egyhazmegye.ro/Ugocsai-Esperesi-Kerulet> — utoljára ellenőrizve: 2019.05.30.).

A másik nagy felekezet, amely Kökényesd község több mint 50%-át magába foglalja, a két magyar ajkú görögkatolikus egyházközség (a kökényesdi és csedregi). Az 1717-es tatárjárást követően a lakosság megtizedelődik. A településekre ennek folytán tót és rutén (ruszin) családokat telepítenek be. Ők lesznek a görögkatolikusok ősei.

A kökényesdi és csedregi görögkatolikusok első ízben hagyományaiknak megfelelően egy-egy fatemplomot építenek istentiszteleti célra, amely köré temetkeznek. Kökényesden 1831-ben kőtemplomot kezdenek építeni, amit 1836-ban befejeznek. Csedregen 1907–1910 között épül kőtemplom. Mindkettőhöz a XX. század elején építenek tornyt. Legértékesebb kincseik közé az ikonosztázionjaik tartoznak. Az ikonosztázion, képállvány a bizánci templomok elengedhetetlen tartozéka, ez választja el a templomhajót a szentélytől.

A kökényesdi ikonosztázion feltehetően a XVIII. századból a mai Munkács környékéről származik, míg a csedregi feltehetően a XIX. század első feléből, Ungvár környékéről való. Jelentős kincseik közé

sorolhatjuk azt a két ósláv nyelvű Bibliát, amit 1636-ban Kijevben Péter kijevi metropolita engedélyével nyomtattak ki, majd folyamatosan újranyomtattak.

A kökényesdi görögkatolikus templom címünnepe az Istenszüelő születése (Kisboldogasszony), a csedregi egyházközségé pedig Urunk mennybemenetele (áldozócsütörtök).

Községünk görögkatolikus felmenőinek határozott magyar identitásáról árulkodik, hogy a XIX. század végén az egyházközség számos tagja név szerint csatlakozott a „Görög Szeretarsu Katholikus Magyarok Országos Bizottságához.” A bizottság legfontosabb célkitűzései egy magyar görögkatolikus püspökség, egyházmegye felállításának kérelmezése a pápától a magyar görögkatolikusok számára, valamint a magyar liturgikus nyelv engedélyeztetése. Ennek érdekében egy magyar görögkatolikus küldöttség ment 1900-ban XIII. Leó pápához, felzarándokoltak Rómába. A küldöttséget 1900. március 9-én fogadta XIII. Leó pápa. A küldöttség tagjai voltak Kökényesdről: Kecskés Antal lelkész, Molnár István gazda, Szmutku György gazda, Varga Kegyes András gazda. Csedregből: Oláh Mihály és Burja Sándor gazdák (Emlékkönyv Görög szert. katolikus magyarok Római zarándoklatáról, Kiadja a Görög Szeretarsu Katholikus Magyarok Országos Bizottsága, Budapest, 1901, 158). A bizottság eredménye, hogy végül 1912.06.08-án X. Piusz pápa a Christifideles Graeci bullájával megalapította a Hajdúdorogi Egyházmegyét. Első püspökét, Miklósy Istvánt 1913.10.05-én szentelték fel a Hajdúdorogi Székesegyházban. Azonban nem sokáig örülhettek a magyar egyházmegyéhez tartozás felett, mert a trianoni döntés következtében, majd hivatalosan 1930-tól a Nagybányai Román Görögkatolikus Egyházmegye területébe tagozódtak be a partiumi magyar görögkatolikus egyházközségek.

Hagyományörzés

A hagyományörzés erősen jellemző településeinkre, talán a nyugat felé történő kivándorlás az, ami kezdi ezt a hagyományokban gazdag vidéket elszakítani értékes gyökereitől.

A karácsonyi betlehemes játékok a legjellegzetesebb, még mai is élő népszokása településeinknek. A csedregi királyos betlehemes játék az egész Kárpát-medencei magyarság egyik legszebb betlehemes játéka, mely méltán nyerte el számos néphagyomány történész elismerését. Ennek jele az adventi időszakban a Debreceni Betlehemes Találkozókon történő évtizedes jelenlét. A Csedregi Királyos Betlehemes csoport vezetője Szemák Miklós csedregi parókus.

Kökényesd község lakosai méltán lehetnek büszkéek elődeik és őseik értékes hagyatékára. Mindezt, ha számba vesszük, megállapíthatjuk nem csak gazdag múltunk és értékes jelenünk, hanem reméljük, hogy ehhez hasonló szerteágazó, nemzetünkhez méltó biztos jövő is adatik számunkra.

Simon István Miklós
görögkatolikus parókus

„Jól tudunk csapatban dolgozni”

Bogár Barbara színművésznő Győrben született, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen szerzett diplomát, jelenleg a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának tagja.

— Rendszeresen látunk a színpadon, de elég keveset tudunk rólad. Mesélnél egy kicsit az életedről?

— Győrben születtem és nőttem fel, illetve egy közeli faluban. Az iskoláimat is szintén Győrben végeztem. Azt, hogy színész szeretnék lenni, már körülbelül hatévesen eldöntöttem, ugyanis édesanyám akkor sűgőként dolgozott a győri színházban. Sokszor vitt be magával, volt, hogy egy darab szinte összes előadását megnéztem és ismertem a színház minden kis zugát, a zsinórpadlástól a zenekari árokiig. Szóval nem volt kérdés számomra, hogy én is ezzel szeretnék foglalkozni. Aztán ahogy teltek az évek, többször eltávolodtam a kitűzött céltól, kezdtek mások is érdekelni, de valami mindig visszaterelt erre az útra. Középiskolás koromban elvégeztem egy színtanodát, majd több sikertelen magyarországi színi egyetemre való felvételi után úgy éreztem, talán ez mégsem lesz nekem való, vagy én nem vagyok elég jó a színházhoz — persze ezek az érzések soha nem múlnak el —, így az egyik győri egyetemen kezdtem tanulni turizmus szakon és külföldre készültem dolgozni, mikor egy színész ismerősöm ajánlotta a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemet, ahol ő is végzett. Eszem ágában sem volt megpróbálni, de aztán egy év múlva a barátnőm unszolására

— aki akkor már ott tanult — sikeresen felvételiztem. Nagyon gyorsan történt minden. A felvételi után pár héttel már 700 km-re laktam a megszokott kis életemtől. A családom viszont mindenben támogatott.

— Érdemes volt Győrből Marosvásárhelyre menni?

— Azért nem volt épp zökkenőmentes, főleg az első félév, mégis határozottan igen, szép öt év volt. Osztályvezetőnk Zalányi Gyula, a mesterképzésen pedig Patkó Éva volt. Rengeteget kaptunk tőlük, emberileg és szakmailag egyaránt, és persze hosszú lenne felsorolni azokat a tanárokat, akik öt év alatt igazán a szívünkhöz nőttek. Leginkább az osztályomért vagyok hálás. Rengeteget tanultam tőlük, tanultunk egymástól, a legnagyobb erősségünk az volt, hogy jól tudunk csapatban dolgozni. Azóta is ez a legfontosabb számomra egy próbafolyamatban; a jó csapatmunka.

— Hogyan kerültél Szatmárnémetibe?

— Szatmárnémetiben első alkalommal harmadévesként játszottam a Sorompók Nélkül Fesztiválon. Szimpatikusnak találtam Szatmárnémetit, megfordult a fejemben, hogy jó lenne ide szerződni. Mesteri első évében hoztunk Szatmárra két vizsgaelőadást is. Ezután Bessenyei Gedő István megkeresett és meg-

kérdezte: van-e kedvem csatlakozni a társulathoz? Persze azonnal igent mondtam.

— Milyennek látod a szatmárnémeti társulatot?

— Meglepően hamar befogadtak, nyitott volt mindenki, nem kellett feszengeni egy pillanatig sem. Nem kellett keresni az ismerkedés lehetőségét, mert ők jöttek és megkönnyítették a dolgot. Már hat éve vagyok a társulat tagja. Rettentő hamar elröppent ez a pár év. Talán azért is, mert szerencsére

sok feladatot kapok és annak külön örülök, hogy nem nagyon kaptam még két egyforma jellegű szerepet.

— Érzed, hogy mikor vagy sikeres? Mikor kedvel a közönség?

— Ahogy már említettem, egy adott próbafolyamatot vagy előadást akkor könyvelek el sikernek, ha igazán meg tudja mozgatni az adott csapatot, akikkel együtt dolgozunk, még akkor is, ha az előadás kevésbé népszerű. Fordítva is működik. Ha a próbafolyamat nem volt épp a kedvencem ilyen-olyan okokból, de amikor érzi és hallja a színész, hogy a közönség élvezi az előadást, az velem is el tudja feledtetni a negatív emlékeket. Az egyéni sikerekről nehezebben tudok beszélni, ugyanis nem volt még olyan, hogy megveregettem volna a saját vállam, hogy „na igen, ebben most nagyon jó vagy”. Bár talán ilyen színész nincs is.

— Milyen fontosabb szerepeid voltak eddig Szatmárnémetiben?

Nincsenek fontosabb, vagy kevésbé fontos szerepeim. Kedvencem sincs. Emlékezetesek inkább. Az első főszerepem az Én és a kisöcsém, A Mankában Smazenska Jolán, Tóték Ágikája, és ez tényleg csak pár példa. Idén pedig szerepet kaphattam egy monodrámában és egy fizikai színházi előadásban is, amik kevésbé ismerős műfajok a számomra.

— Mit hoz a jövő, mik a terveid?

— Egyelőre nehezen tudom elképzelni az életem színház nélkül, szeretem ezt a fajta társulati létformát és szerintem nem vagyok elfogult, ha azt mondom, egy igazán erős társulat tagja vagyok.

Elek György

A Parancsára, Führerem című előadásban

A Család ellen nincs orvosság című előadásban. Fotók: Czinzel László